ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

№ 191 (8. 133) ◆ 1992 йил 29 сентябрь, сешанба ◆ Нархи 2 сўм.

ИЖОДИЙ ГУРУҲ ЮМУШЛАРИ

БУГУНГИ кунда шаҳримиздаги аксарият йирик саноат корхоналари техника ахбороти бюролари ишлаб турибди. «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида фаолият кўрсатаётган бюронинг бугунги кунда юмушлари кўпайиб қолди.

Қатор ибратли ишларнинг ташаббускори бўлган ушбу ижодий гуруҳ корхона цех ва участкаларининг экологик ҳолатини назорат қилиш билан боғлиқ тадбирларни ҳам ўз зиммасига олди. Унинг ташаббуси билан экологик мавзуларда махсус кўргазмалар уюштирилди.

Унинг экспонатлари орқали инсон, табиат ва ишлаб чиқаришнинг ўзаро алоқадорлигига доир қизиқарли маълумотларни билиб олиш мумкин.

Шунингдек, тракторсозлар саломатлигига салбий таъсир ўтказадиган экологик омилларни бартараф этишга қаратилган махсус стендлар ҳам ташкил этилмоқда. Бу каби атроф-муҳит софлиги учун кураш тадбирларини кўришда корхона кутубхонаси бюро фаолиятига яқиндан кўмаклашмоқда.

Салима ОЛИМОВА.

Ислом Каримов Франция мудофаа вазирини қабул қилди

Р. Шагаев олган сурат.

СУРАТДА: учрашув пайти. (ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Франция Республикаси мудофаа вазири жаноб Пьер Жоксни қабул қилди.

Пьер Жокс жаноблари Ўзбекистон Республикаси раҳбариятининг қўшни Тожикистонда содир бўлаётган воқеаларга нисбатан тутган позициясига ҳамда қонли тўқнашувларни тўхтатиш борасидаги саъй-ҳаракатларига юқори баҳо берди. Сўнгра Ўзбекистондаги сиёсий ва иқтисодий вазият, раҳбарият олиб бораётган ташқи ва ҳарбий сиёсат билан қизиқди.

Ислом Каримов Ўзбекистон ва Франция ўртасидаги ҳар томонлама фойдали ҳамкорликни аллақачон янги босқичга кўтариш вақти етгани ва бунинг учун мамлакатимизда барча ҳуқуқий асослар мавжудлигини гапириб берди. Президентимиз Ўзбекистон ўз мустақиллигини қўлга киритгандан бери ўтган бир йил ичида анча ишлар қилинганини, жумладан, дунёдаги кўпгина етакчи компаниялар билан республикамизнинг бой табиий ресурсларини халқ фаровонлиги йўлида ўзлаштириш учун қўшма корхоналар тузилаётгани ва қонун йўли билан чет эллик сармоядорларга жуда кўп имтиёзлар берилгани тўғрисида сўзлади. Мустақил Ўзбекистоннинг илк Конституцияси умумхалқ муҳокамасига қўйилганини ва бунда Франция каби неча юз йиллик демократия тамойилларига эга бўлган мамлакатлар тажрибаси эътиборга олинганини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Президент Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий сиёсат соҳасида ўзига хос йўл тутаётгани, хусусан, раҳбариятимиз айни вақтда коллектив хавфсизлик тарафдори эканлиги, чегара қўшинларининг Ўзбекистон тасарруфига ўтгани ҳақида тўхталди.

Ислом Каримов минтақада тинчлик ва сиёсий барқарорлик бўлишини иқтисодий ислоҳотлар ўтказишнинг ва бунинг учун чет эл сармоядорларини жалб қилишнинг энг зарурий шарти, деб айтди. Тожикистон ва Афғонистонда содир бўлаётган воқеаларда Ўрта Осиё Республикаларининг мустақиллигини, иқтисодий ислоҳотлар ва демократик жамият қуриш сари қадамларини барбод қилишга қаратилган кучлар қўли борлигидан ташвишда эканини билдирди.

Вазир жаноблари ўз навбатида дунёдаги қонли тўқнашувларни тўхтатиш учун ўша минтақадаги давлатлар ҳамда БМТ билан ҳамкорликда иш олиб бориш зарур, деган фикрда эканини айтди ва Ислом Каримовга самимий ва очиқ суҳбати учун миннатдорчилик билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси Т. Алимов, Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири Р. Аҳмедов ҳамда Франция Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Жан-Поль Везиан жаноблари ҳозир бўлдилар.

(ЎзА).

Қирғизистон Республикаси Президенти

Асқар АҚАЕВ

1944 йилнинг ноябрида Кемин районидаги Қизил Байроқ қишлоғида колхозчи оиласида туғилди. Миллати қирғиз.

Меҳнат фаолиятини 1961 йилда «Фрунземаш» заводида чилангарликдан бошлади. 1968 йилда Ленинграддаги аниқ механика ва оптика институтини битиргандан сўнг шу институтда лаборант бўлиб ишлади, аспирантурада ўқиди, инженер бўлиб ишлади. 1972 — 1973 йилларда Фрунзе политехника институтида, сўнгра яна Ленинграддаги аниқ механика ва оптика институтида катта илмий ходим, катта ўқитувчи бўлиб ишлади. 1976 йилда республика пойтахтига қайтиб келиб, политехника институтида катта ўқитувчи, доцент, кафедра мудири бўлиб ишлади. 1986—1987 йилларда Қирғизистон Компартияси Марказий Комитети илм-фан ва ўқув юртлари бўлимининг мудири эди.

1987 йилда республика Фанлар академиясининг вице-президенти, 1989 йилда эса президенти этиб сайланди. Катта олим, техника фанлари доктори, профессор, Қирғизистон Республикаси Фанлар академиясининг академиги Асқар Ақаев янги илмий йўналиш — оптик ҳисоблаш техникаси асосчиларидан бири бўлиб, ҳисоблаш техникаси ва квант радиофизикаси назариясини ривожлантиришга катта ҳисса қўшди. Унинг асарлари Ҳамдўстлик ҳудудида ва хорижий мамлакатларда кенг эътироф этилди.

Асқар Ақаев 1989 йилда СССР халқ депутати этиб сайланди, Республика Олий Кенгашининг 1990 йил 27 октябрдаги навбатдан ташқари сессиясида у муқобиллик асосида Қирғизистон Республикаси Президенти этиб сайланди. 1991 йил 12 октябрдаги умумхалқ сайловида у Қирғизистон Республикасининг Президентлигига сайланди.

Асқар Ақаев мураккаб ўтиш даврида республикага бошчилик қилар экан, халққа раҳбар бўла олишини, республика халқининг манфаатларини ҳамма нарсадан устун қўйишини ишонарли исботлаб берди. У қатъиятли, келиша олиши маҳорати, амалий ҳаракатларда воқеликни ҳисобга олиши, ҳар қандай янгиликка қизиқиб қараши, янгича фикрлаши билан фарқ қилади. Зиёлилик, шахснинг қадр-қимматини ҳурмат қилиш унга хос хусусиятдир.

А. Ақаев табиатан келажакка ишонч билан қарайдиган одам. У болаларни севади. Иккита қизи ва иккита ўғли бор. Рафиқаси Қирғизистон давлат университетида кафедра мудири бўлиб ишлайди.

Асқар Ақаев давлат ва жамоат мукофотларига, жумладан, хорижий мукофотларга сазовор бўлган. Фанга, демократияни ривожлантиришга, халқлар ўртасида қардошлик муносабатларини мустаҳкамлашга ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишга улкан ҳисса қўшганлиги учун бу йил у Лотин Америкаси бирлиги уюшмасининг Гранд Кросс (Катта Хоч) ордени билан тақдирланди.

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Канаданинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Майкл Ричард Белл жаноблари мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовга ишонч ёрлиқларини топширди.

Элчи жаноблари Канада билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида дипломатия алоқаларининг ўрнатилиши Ўзбекистон ва Канада ўртасидаги муносабатларни тубдан янгилайди, деб умид билдирди.

Ислом Каримов Канаданинг қишлоқ хўжалиги ва саноати юксак даражада тараққий топган мамлакат эканини, айниқса, унинг халқаро иқтисодий алоқаларда юксак мавқега эгалигини алоҳида таъкидлади. Ҳудудий ва минтақавий жиҳатдан бир-биридан кескин фарқ қилувчи мамлакатларимиз ўртасида дипломатия алоқаларининг ўрнатилиши нафақат давлатлараро, балки қитъалараро муносабатлар ривожига ҳам ҳисса қўшади, деб ишонч билдирилди.

Ишонч ёрлиқларини топшириш маросимида Ўзбекистон ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Ф. Тешабоев ҳозир бўлди.

(ЎзА).

ҚАНАДАНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ

МАЙКЛ РИЧАРД БЕЛЛ

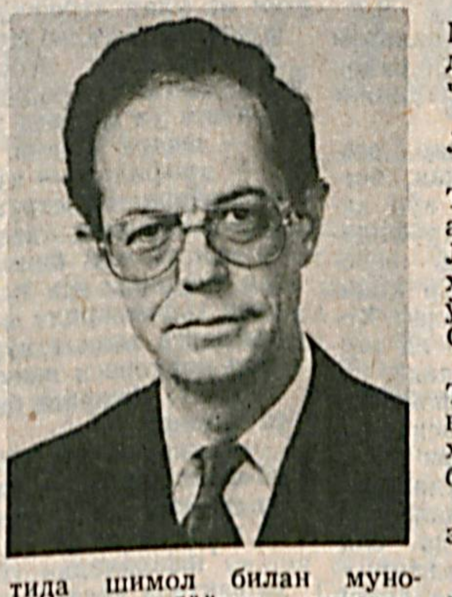

Квебек вилоятидаги Монреал шаҳрида 1939 йил 27 январда туғилган.

Маълумоти — иқтисод бакалаври, 1961 йилда Қироллик университетини битирган.

1961—1962 йилларда — Саноат, савдо ва тижорат вазирлигида савдо комиссарининг ёрдамчиси.

1962—1965 йилларда — Канаданинг Ослодаги элчихонасида савдо бўйича учинчи, сўнгра иккинчи котиб.

1965—1969 йилларда — Лондондаги юқори комиссиянинг иккинчи котиби.

1969—1971 йилларда — Канаданинг Лима (Перу)даги элчихонаси савдо бўйича биринчи котиби ва консул.

1971—1975 йилларда — Канаданинг Мадриддаги (Испания) элчихонасида савдо бўйича маслаҳатчи.

1975—1977 йилларда — Молия кенгаши котибиятида шимол билан муносабатлар бўйича мутахассис, Оттава шаҳри.

1977—1979 йилларда — Саноат, савдо ва тижорат вазирлиги электрлаштириш ва электроника масалаларига доир сиёсат ва режалаштириш филиалининг директори, Оттава шаҳри.

1979—1980 йилларда — Москвадаги элчихонада савдо бўйича вазир-маслаҳатчи.

1981—1985 йилларда — Лимада элчи.

1985—1988 йилларда — Ташқи алоқалар ва халқаро савдо вазирлигининг Лотин Америкаси ва Кариб ҳавзаси бўлимида вазир ўринбосарининг ёрдамчиси, Оттава шаҳри.

1988—1990 йилларда — Ташқи алоқалар ва савдо вазирлигида махсус лойиҳалар бўйича вазир ўринбосарининг ёрдамчиси.

1990 йилда — Москвада элчи.

1992 йил августда ўриндошлик асосида Канаданинг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган.

Уйланган, иккита фарзанди бор.

Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИ ХОДИМЛАРИГА

Бугун — Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ходимларининг касб байрами. Бир йил муқаддам тузилган бу хизмат дастлабки кунлардан бошлабоқ янги мустақил Ўзбекистонни барпо этишнинг мураккаб жараёнларига фаол қўшилиб, унинг давлат манфаатларини, конституциявий тузумини, ҳудудий яхлитлигини ва чегаралари дахлсизлигини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олди.

Республика раҳбарияти Миллий хавфсизлик хизмати ходимларининг ишини юксак баҳолаб, хизмат ходимларини, унинг барча фахрийларини касб байрами билан табриклайди. Сизларга тинчлик ва омонэсонлик, мустақил Ўзбекистон Республикасининг фаровонлиги ва равнақи йўлидаги ишингизда янги-янги муваффақиятлар тилаб билдирган истакларимизни қабул этгайсиз.

Байрамингиз қутлуғ бўлсин, азиз дўстлар!

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри.
1992 йил 26 сентябрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1992 ЙИЛ 25 АВГУСТДАГИ ФАРМОНИ АМАЛ ҚИЛИШИНИ ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАР, ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ БОШЛИҚЛАР ВА ОДДИЙ ХОДИМЛАР ТАРКИБИДАН БЎЛГАН ПЕНСИОНЕРЛАРГА ТАТБИҚ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Ҳарбий хизматчилар, ички ишлар органларининг бошлиқлар ва оддий ходимлар таркибидан бўлган пенсионерларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «1992 йил 1 сентябрдан нафақалар, стипендиялар ҳамда бюджет ҳисобидаги ташкилотлар ходимларининг иш ҳақи миқдорларини ошириш тўғрисида» 1992 йил 25 августдаги Фармони 1-бандининг амал қилиши офицерлар таркибидан прапоршчиклардан, мичманлардан ва муддатдан ташқари хизмат ҳарбий хизматчиларидан, ички ишлар органларининг бошлиқлар ва оддий ходимлар таркибидан бўлган пенсионерларга, шунингдек, уларнинг боқувчисини йўқотганлиги туфайли пенсия олувчи оилаларига татбиқ этилсин.

Юқорида кўрсатилган шахсларнинг тоифалари учун пенсияларни қайта ҳисоблаб чиқиш 1992 йил 1 сентябрдаги ҳолат бўйича ҳарбий хизматчилар тегишли тоифаларининг, бошлиқлар ва оддий ходимлар таркибининг пул даромадларининг ўртача даражасидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, бундан кейин ушбу Фармоннинг 1-бандида кўрсатилган шахсларнинг пенсияларини қайта ҳисоблаб чиқиш, ҳарбий хизматчиларнинг, ички ишлар органлари хизматдаги бошлиқлар ва оддий ходимлар таркибидаги шахслар пул даромадларининг ўзгаришига мувофиқ равишда вақти-вақти билан амалга ошириб борилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 28 сентябрь.

ҚОЗОҚЛАРНИНГ ЖАҲОН ҚУРУЛТОЙИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Азиз қозоқ дўстларимиз, биродарларимиз ва опа-сингилларимиз!

Қозоқларнинг жаҳон қурултойини чин қалбдан қутлайман. Жон қўшни халқларимиз, қардош халқларимиз тарихи, маданияти, миллий анъаналари, урф-одатлари ва тили умумий илдизларга эга. Бизларнинг динимиз ҳам бир. Аждодларимиз минг йиллар мобайнида бир-бирларининг қувонч ва қайғуларига шерик бўлиб келдилар.

Давлатларимиз мустақиллик йўлига ўтиб олган бугунги кунда бу алоқалар, бундай яқинлик ҳозирги қийинчиликларни енгиб ўтишимизда ёрдам бермоқда. Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида шартнома тузилгани бунинг ёрқин далилидир. Бу ҳужжат халқларимизнинг анъанавий зиёратгоҳи — Шарқнинг буюк алломаси Хўжа Аҳмад Ясавий мақбараси жойлашган Туркистон шаҳрида имзолангани чуқур рамзий маънога эга.

Ўзбекистонда бир миллионга яқин қозоқлар яшайди. Ўз тили, маданияти, анъаналари ҳамда урф-одатларини сақлаб қолиш ва ривожлантириш учун уларга барча шарт-шароитлар яратилган. Қозоқ миллий маданий маркази фаол ишлаб турибди, қозоқ тилида республика «Достиқ туи» газетаси чиқарилмоқда, теле ва радио программалар берилмоқда, Ўзбекистон мактаблари ва олий ўқув юртларида қозоқ аҳолисининг вакиллари ўз фарзандларини она тилида ўқитиш имкониятига эгадирлар.

Қозоқ миллатига мансуб мутахассислар давлат бошқарувида, ижодий ва илмий муассасаларда самарали ва салмоқли фаолият кўрсатмоқдалар.

Биз ҳамкорлик ва тараққиёт йўлида халқларимиз ўртасидаги қардошлик алоқалари ва дўстликни мустаҳкамлашга бутун чоралар билан кўмаклашаверамиз.

Қурултой ишига муваффақият, унинг ҳар бир қатнашчисига эса сиҳат-саломатлик, инсоний бахт, олижаноб фаолиятида янги ютуқлар тилашга ижозат бергайсиз.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАНД-ШАКАР ЭНГ ЮҚОРИ ЧАКАНА НАРХИНИ ЎЗГАРТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ ҚАРОРИГА ШАРҲ

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси қанд-шакар энг юқори чакана нархини ўзгартириш тўғрисида қарор қабул қилди.

1992 йил 28 сентябрдан Ўзбекистонда қанд-шакарнинг килограммига 45 сўм миқдорида энг юқори чакана нарх жорий этилди. Бу республикага етказиб берилаётган қанд-шакар нархи кескин ошгани, уни республикага ташиб келтириш транспорт харажатларининг қимматлашгани, МДҲ мамлакатларидан Ўзбекистонга қанд етказиб бериш ҳажми анча камайгани билан боғлиқ.

Ҳозир МДҲ республикаларидан ҳар килограммига 70 сўм ва ундан ҳам кўпроқ тўлаб шакар келтирилмоқда, савдо ташкилотларининг қанд-шакарни ташиш, сақлаш, қадоқлаш ва сотиш харажатлари ҳисобга олинса, унинг қиймати 80—85 сўмга етади. Лекин шундай қиммат бўлишига қарамай қанд-шакар етишмаяпти.

Аҳолини белгиланган миқдорда шакар билан кафолатли таъминлаш учун республика уни валютага сотиб олишга мажбур бўлмоқда.

Сўмнинг АҚШ долларига нисбатан қиймати тушиб бораётганлигини ва ҳозирги вақтда 1 доллар 248 сўмга тенглиги эътиборга олинса, хориждан келтирилаётган қанд-шакар бошқа барча харажатлар билан қўшиб ҳисоблаганда республика учун ҳар килограмми 75—80 сўмга тушмоқда.

Республика ҳукумати асосий озиқ-овқат маҳсулотлари чакана нархларининг ошиб кетмаслигига интилиб, бу маҳсулотларни харид қилиш нархлари билан аҳолига сотиш нархлари ўртасидаги тафовутни қоплашга давлат бюджетидан катта пул ажратмоқда. Масалан, 1992 йилда қанд-шакар харид қилиш ва аҳолига сотиш нархлари ўртасидаги тафовутни қоплаш учун 1,6 миллиард сўм, шу жумладан йилнинг тўртинчи чорагида 0,4 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилган. Қанд-шакарнинг ҳозирги чакана нархлари сақланиб қолинадиган бўлса унга давлат бюджетидан ажратиладиган дотация йилнинг IV чорагида 2,8 миллиард сўмга етади.

Ҳозирги вақтда Ҳамдўстлик Республикаларининг кўпчилигида қанд-шакарнинг чакана нархлари 1992 йил 23 сентябрда 70 сўмдан 100 сўмгача бўлганлигини таъкидлаш зарур. Ҳисоблаш идораларининг қуйида келтирган маълумотлари ҳам шуни кўрсатади:

Москва — 73 сўм.
Санкт-Петербург — 81 сўм 50 тийин.
Киев — 70 сўм.
Олмаота — 80 сўм.
Бишкек — 100 сўм.
Душанбе — 72 сўм.

КЎЧМА КЎРГАЗМА

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Маданият ишлари вазирлиги томонидан ташкил этилаётган кўчма кўргазмалар жойларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Ўзбекистон Мустақиллигининг бир йиллигига бағишлаб уюштирилган «Ўзбекистоннинг бугунги санъати» кўргазмаси ҳам шулар жумласидандир. Ундан ўзбекистонлик мўйқалам усталарининг, амалий санъат намояндаларининг энг яхши асарлари ўрин олди.

Истиқлол байрами кунлари мазкур кўргазма москвалик томошабинлар эътиборига ҳавола этилганди. Куни кеча у Санкт-Петербургга олиб келинди. Кўҳна шаҳарнинг томоша залларидан бирига қўйилган ўзбек тасвирий ва амалий санъати намуналари кўпчиликда яхши таассурот қолдирмоқда.

Кўргазмани уюштиришда Ўзбекистоннинг Россия Федерациясидаги элчихонаси ходимлари бош-қош бўлдилар.

Саодат ОДИЛОВА.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● 26 сентябрь куни атоқли адиб, давлат ва жамоат арбоби Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллиги муносабати билан тузилган ҳукумат комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. Ушбу мажлисда юбилейга тааллуқли кўпгина масалалар муҳокама этилди.

● 28 сентябрь куни Ўзбекистон Халқ Демократик партияси Марказий Кенгаши Сиёсий ижроқўмининг навбатдан ташқари мажлиси бўлиб ўтди. Унда «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳасини жумҳурият партия ташкилотларида кенг муҳокама қилишни ташкил этиш тўғрисида»ги масала муҳокама қилинди.

● Тошкентда бўлиб ўтган республика семинар-кенгаши Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Маҳаллий саноат, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш, давлат савдоси ва умумий овқатланиш корхоналари ҳамда ташкилотларини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришни ташкил этиш тадбирлари ҳақида»ги қарорини ҳаётга тадбиқ этиш масалаларига бағишланди.

● Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Абдулҳошим Муталов Туркия миллий таълим вазири Кўксал Топтан ва унинг ҳамроҳларини қабул қилди. Дўстона суҳбат чоғида ҳар икки мамлакат, Туркия миллий таълим вазирлиги билан Ўзбекистон халқ таълими ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари ўртасидаги ривожланиб бораётган ҳамкорлик алоқаларига мамнунлик изҳор этилди. Туркиялик меҳмонлар Самарқанд ва Бухорога сафар қилдилар.

● Фарғонада Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг соғлиқни сақлаш, аёллар, оналик ва болаликни муҳофаза этиш ишлари бўйича комитетининг сайёр мажлиси бўлди. Мажлисда Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонунининг жойларда Фарғона вилояти ҳокимлиги ва раҳбар ташкилотлари томонидан қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масала қараб чиқилди.

● Эртага, 30 сентябрь куни Урганч шаҳрида 1992 йилги 12 фоизли ички ютуқли заёмнинг иккинчи тиражи ўтказилади. Маълумки, Самарқанд шаҳрида ўтказилган биринчи тиражда 20.000 та ютуқ чиққан, 77 миллион 488 минг сўмлик ютуқ ўз эгаларини топганди. Эртага ўтказиладиган ўйинда тўртта разряд қатнашади.

● Қамаши райони марказидаги бош майдонда буюк соҳибқирон Амир Темурга ҳайкал ўрнатилди. Унинг муаллифи тошкентлик иқтидорли ҳайкалтарош У. Мардиевдир.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Олмаотада қозоқларнинг жаҳон қурултойи ўз ишини бошлади. Бу қурултойга Мўғулистон, Эрон, АҚШ, Франция, Тайвандан, жами 24 мамлакатдан меҳмонлар ташриф буюришди. Миқдори жиҳатидан энг кўп бўлган делегация Туркиядан келди.

● Татаристон вазирлар маҳкамасининг маълумотларига қараганда республикада қиш мавсумига ёқилғи тайёрлашда жиддий ҳолат юзага келган. Ҳанузга қадар зарур миқдордаги қаттиқ ёқилғидан борйўғи 29,6 фоизи, суюқ ёқилғидан 14,8 фоизи келтирилган.

● Кабардин халқи Конгресси етакчилари билан аҳдлашувга келишилганлиги муносабати билан кеча Кабарда-Болқор президентининг Нальчикда фавқулодда ҳолат жорий этиш тўғрисидаги Фармони тўхтатилди. Кабардин халқи Конгресси Нальчик аэропортидаги қамални бекор қилди.

ХОРИЖДА

● Жанубий Корея Президенти Ро Дэ У тарихда биринчи бор Хитой Халқ Республикасига ташриф буюрди. У тўрт кунлик сафар чоғида Хитой компартияси ва давлатининг раҳбарлари билан учрашади.

● Афғонистон Президенти Раббоний якшанба куни Исломободда ўтказилган матбуот конференциясида совет ҳарбий асирлари хусусида фикр билдирди. Унинг сўзларига қараганда ҳарбий асирлар «вақти-соати келганда» озод қилинадилар.

● Буюк Британия қироличаси Елизавета II жаҳондаги энг бой аёллардан бири деб ҳисоблаб келинарди. Буюк Британияда чиқадиган кўпгина газеталар мамлакатнинг энг бадавлат 250 аёлининг рўйхатини босиб чиқарди. Қиролича ана шу рўйхатда ўнинчи ўринни эгаллади.

ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ДАВЛАТ УЙ-ЖОЙ ФОНДИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ, УНИ САҚЛАШ ВА УНДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИ

Тошкент шаҳар Ҳокими А. И. Фозилбековнинг 1992 йил 23 сентябрдаги фармойиши билан Тошкент шаҳрида уй-жой фондини хусусийлаштириш тартибини белгиловчи норматив ҳужжатлар тасдиқланди. Газетхонларимизнинг кўпдан-кўп илтимосларига кўра бугун Тошкент шаҳрида давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш, уни сақлаш ва ундан фойдаланиш қоидаларини эълон қилаяпмиз.

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. 1. Ушбу Қоидалар Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 13 августдаги 378-Қарори билан тасдиқланган «Тошкент шаҳрида давлат уй-жой фондини* хусусийлаштириш ҳақида»ги Низомга мувофиқ ишлаб чиқилган.

1. 2. Ушбу Қоидалар билан қуйидагилар белгиланади:

— уй-жой фондини хусусийлаштиришни ўтказиш тартиби;

— уй-жой фондини хусусийлаштириш шартлари ва ўзаро молиявий ҳисоб-китоблар тартиби;

— уй-жой эгаларининг ҳуқуқ ва бурчлари;

— уй-жой биноларини ижара шартлари билан бериш тартиби;

— хусусийлаштирилган уй-жой учун коммунал хизмат ҳақини тўлаш ва уни сақлаш тартиби;

— хусусийлаштириш ишларининг боришини назорат қилиш ва қоида бузишларнинг олдини олиш чоралари.

1. 3. Маҳаллий Кенгашларга қарашли уй-жойларни хусусийлаштиришни амалга оширувчи идоралар Тошкент шаҳри Ҳокимининг тегишли қарори билан белгиланади.

УЙ-ЖОЙ ФОНДИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ

1.4. Алоҳида уй ёки квартирани хусусийлаштириш ҳақида қарор қабул қилган фуқаролар белгиланган намунадаги ариза билан истиқомат ёки иш жойидаги уй-жойларни хусусийлаштириш бўйича район бўлимига мурожаат қиладилар. Бу ерда аризачига хусусийлаштириш бўйича ҳужжатларни расмийлаштириш учун хизматларга тўланадиган ҳақ тақдим этилади. (1-илова).

1. 5. Уй-жойни хусусийлаштирувчи фуқаролар маълумотномалар йиғишдан ва ушбу Қоидаларда кўзда тутилмаган қўшимча ҳужжатларни тақдим этиш заруриятидан озод қилинадилар.

1. 6. Зарур ҳужжатларни расмийлаштириш билан боғлиқ харажатлар аризачи томонидан, шаҳар Ҳокими тасдиқлаган тарифлар доирасида, квартира қийматига қўшимча равишда тўланади.

1. 7. Фуқароларнинг аризаларини «Ҳисобга олиш ва рўйхатдан ўтказиш» махсус дафтарида қайд этиш аризачи томонидан квартирани (уй, коттежни) хусусийлаштириш ҳужжатларини расмийлаштириш бўйича кўрсатилган хизматлар учун пул тўланганлиги ҳақидаги квитанция тақдим этилгандан кейин амалга оширилади.

1. 8. Уй-жойни хусусийлаштириш ҳақидаги ариза бир ой муддат ичида кўриб чиқилади ва бажарилади. Шу муддат ичида уй-жойнинг тавсифи, унинг жойлашган ўрни, қулайлиги, бошқа фойдаланиш сифатлари аниқланади ва қийматни аниқлаш методикасига мувофиқ, хусусийлаштириладиган уй-жойнинг узил-кесил қиймати белгиланади.

1. 9. Уй-жойни хусусийлаштирган фуқароларга мулкка эгалик қилиш ҳуқуқи тўғрисидаги ҳужжатлар берилади. Аризачи бирон бир сабаб туфайли квартирани (уй, коттежни) хусусийлаштиришни рад этган тақдирда хусусийлаштиришга доир ҳужжатларни расмийлаштириш учун тўланган, махсус хусусийлаштириш счётига тушган маблағлар қайтариб берилмайди.

1. 10 Уй-жойни хусусийлаштириш ҳақидаги аризада оиланинг балоғатга етган аъзоларидан исталгани асосий квартира эгаси ўрнига кўрсатилиши мумкин. Бунинг учун бирга яшовчи, балоғатга етган оилада барча аъзоларнинг розилиги бўлиши керак.

1. 11. Оилада бирга яшовчи, балоғатга етган барча аъзоларнинг розилиги ва техникавий шароитлар мавжуд бўлган тақдирда, улуш қўшган ҳолдаги мулк эгаси ҳуқуқи билан, ҳар қайси конкрет хонанинг эгаси, ҳажми ва қиймати кўрсатилган ҳолда, битта квартира оиланинг балоғатга етган икки ва ундан кўп аъзоси номига рўйхатдан ўтказилиши мумкин.

Икки ва ундан кўп мулк эгаси бўлган квартиралардаги умумий равишда фойдаланиладиган ўринлар биргаликда фойдаланиш учун қолади.

1. 12. Вазирликлар, давлат комитетлари, идоралар ва корхоналар эгалик қилаётган уй-жой фондларини** хусусийлаштириш уларга тегишли бўлинмалар томонидан амалга оширилади.

1. 13. Идорага қарашли уй-жой фондини хусусийлаштириш бўйича ваколатлар шартнома асосида уй-жойларни хусусийлаштириш бўйича район ҳокимлиги идораларига берилиши мумкин.

1. 14. Идора уй-жой фондига қарашли алоҳида уй ёки квартираларни хусусийлаштирувчи фуқаролар, мазкур Қоидаларнинг 1.13-бандида баён қилинган ҳолларда, белгиланган намунадаги ариза билан тегишли идорага қарашли бўлинмаларга ёки район ҳокимликларига мурожаат қиладилар.

1. 15. Идорага қарашли уй-жой фондига мансуб алоҳида уй ёки квартиралар қийматини баҳолаш шаҳар Ҳокими томонидан Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкчилик комитети томонидан тасдиқланган ягона методика бўйича келишилган ҳолда амалга оширилади.

1. 16. Идорага қарашли уй-жой фондига мансуб алоҳида уй ёки квартирани хусусийлаштирувчи фуқароларга шаҳар Ҳокими томонидан тасдиқланган, белгиланган ягона форма бўйича мулк эгаси ҳуқуқини берувчи ордер берилади.

2. УЙ-ЖОЙ ФОНДИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ШАРТЛАРИ ВА МОЛИЯВИЙ ҲИСОБ-КИТОБЛАР ТАРТИБИ

2. 1. Тошкент шаҳри фуқароларига 1992 йилнинг охиригача, улар эгаллаб келган уй-жой биноларини хусусийлаштириш ёки ижарага олишни эркин равишда танлаш ҳуқуқи берилади. Бу тўғридаги қарорни ариза шаклида ушбу Қоидалар билан белгиланган тартибда бериш зарур.

2. 2. 1992 йилгача қурилган уй-жойларни хусусийлаштиришда фуқаролар томонидан унинг қийматини тўлаш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

— биринчи (улуш) бадали уй-жой қийматининг 40 фоизи миқдорида тўланади, қолган сумма шундан кейинги беш йил мобайнида қопланади;

— дастлабки (улуш) бадалини ярим йил мобайнида тенг бўлаклар миқдорида тўлаш ҳуқуқи берилади;

— уй-жой қийматининг 100 фоизи бир йўла тўланган тақдирда фуқароларга уй-жойнинг умумий қийматини 10 фоиз камайтириш имтиёзи берилади;

— уй-жой қийматининг бир йўла ярми тўланган тақдирда уй-жой умумий қийматининг 5 фоизи камайтирилади.

2. 3. 1992 йилдан бошлаб қурилган квартиралар (уйлар, коттежлар) қийматининг 20 фоизи бир йўла (улуш) бадал сифатида тўланади. Жами қиймат 10 йил ичида тўланиши керак. Уй-жой қийматининг бир йўла 100 фоизи тўланган тақдирда уй-жой қиймати 10 фоиз, уй-жой қиймати 2,5 йил мобайнида тўланганда у 5 фоиз камайтирилади.

2. 4. Кейинчалик тўлаш шарти билан хусусийлаштирилаётган уй-жой учун қўшимча пул тўлаш бўйича қарзлар ҳеч бир баҳссиз тартибда ундириб олинади, пулни тўлашдан бош тортилган тақдирда, уй-жой коммунал мулкчилик ва хусусийлаштириш бўйича Бош бошқарманинг тақдимига кўра, район ҳокимининг маъмурий қарори билан ижаравий ёллаш шартларига ўтказилади.

2. 5. Янги қурилган, қайта тикланган, капитал таъмирланган ва уй-жой фондида бўшаб қолган уйларни фуқароларга хусусий мулк қилиб бериш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

— Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари асосида фуқаролар алоҳида гуруҳи учун бепул имтиёз асосида;

— уни турар жойларда ва иш жойларида уй-жой олиш учун навбатда турган фуқароларга ҳокимликлар, корхоналар томонидан берилиши ёки ана шу уй-жойларни ушбу фуқароларга сотиш ёки ижарага бериш йўли билан;

— янги қурилган уй-жой фондида 20 фоизгача ҳамда қайта қурилган ва капитал таъмирланган уй-жой фондида 10 фоизгача атрофида ажратиладиган квартира ва алоҳида уйларни уй-жой кимошди савдоси орқали шаҳар ҳокимлиги томонидан хусусий мулк қилиб сотиш йўли билан. Бу ҳолда уй-жой биноларини (хоналарни) хусусий мулк қилиб сотиб олиш устивор ҳуқуқи биринчи навбатда Тошкент шаҳри аҳолисига, сўнг Ўзбекистон Республикасида камида 5 йил доимий пропискада бўлган аҳолига берилади.

2. 6. Уй-жойларни кимошди савдоси орқали харид қилиш ҳуқуқи, сотиб олинган уй-жойни ўз ходимларига бериш ҳамда бундай уй-жой фондидан хизмат (идора, офислар ва ҳоказо) ва ишлаб чиқариш (цехлар, устахоналар ва ҳоказо) бинолари сифатида фойдаланиш ҳуқуқисиз вазирликларга, идораларга, концернларга, уюшмаларга, корхоналарга ва жамоат ташкилотларига ҳам берилади.

2. 7. Тошкент шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамасининг коммунал мулк ва хусусийлаштириш Бош бошқармаси уй-жой биноси сифатида беришга яроқсиз бўлган ҳамда бузиш ва янгидан қуриш учун кўплаб моддий-молиявий харажатлар талаб қилиниши сабабли тиклаш мақсадга мувофиқ эмас деб топилган нураган авария ҳолатидаги уй-жой фондини кимошди савдоси орқали сотиш ҳуқуқига эгадир.

Ушбу уй-жой фонди уй-жой кимошди савдоларини ташкил этиш ва ўтказиш Низоми талабларига риоя қилган ҳолда, кимошди савдосида алоҳида фуқароларга, юридик шахсларга, шу жумладан, хорижий шахсларга, мулкчилик шаклидан қатъий назар, хизмат (ноишлаб чиқариш) бинолари, идоралар, офислар, ваколатхоналар, элчихоналар ва консулхоналар ташкил этиш учун сотилиши мумкин.

2. 8. Уй-жой фондини хусусийлаштириш давомида халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар шаҳар аҳолисини уй-жойларни хусусийлаштириш тартиби ва шартлари ҳақидаги оператив ва ҳаммабоп ахборотлар билан таъминлашлари ҳамда уй-жойларни фуқароларга уларнинг мурожаатлари бўйича хусусий мулк қилиб бериш ва сотишни тўсқинликсиз амалга ошириш имконини берувчи чоралар кўришга мажбурдирлар.

2. 9. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 13 августдаги 378-қарори билан тасдиқланган Тошкент шаҳридаги давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисидаги Низомга мувофиқ, хусусийлаштирилган квартираларнинг эгалари бутун уйга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш билан боғлиқ бўлган умумий харажатларда қатнашадилар.

2. 10. Уй-жойларни хусусийлаштиришдан тушган маблағлар идоралар ва ташкилотлар томонидан Тошкент шаҳар Ҳокимининг Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкчилик комитети билан келишилган ҳолдаги кўрсатмасига биноан амалга оширилади.

3. УЙ-ЖОЙ ЭГАЛАРИНИНГ ҲУҚУҚИ ВА БУРЧЛАРИ

3. 1. Фуқароларнинг алоҳида уй, квартира ва хонага хусусий мулк эгаси ҳуқуқи уй-жойнинг қиймати (сотиб олиш) тўланган ва ордер олинган вақтдан бошланади.

3. 2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонларига мувофиқ уй-жойларини хусусийлаштирган фуқаролар учун хусусий мулк эгаси ҳуқуқи белгиланган тартибда хусусий мулк эгаси ҳуқуқини берувчи ордер ҳокимликнинг маҳаллий идорасида рўйхатдан ўтказилган ва олинган вақтдан бошланади.

3. 3. Уй-жойни хусусийлаштирган фуқаролар учун прописка қилиш, алмаштириш вақтида ва бошқа ҳолларда бир киши ҳисобига уй-жой майдони нормативларидаги чеклашлар олиб ташланади.

3. 4. Уй-жойга хусусий мулк эгалиги ҳуқуқи қуйидаги фуқароларга берилади:

— уй-жой биноларини Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонлари асосида хусусийлаштирганларга;

— уй-жойини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва Узсовпрофнинг 1989 йил 21 июндаги 203-қарорига мувофиқ хусусийлаштирганларга;

— уй-жойини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 13 августдаги 378-қарори билан тасдиқланган Низомга мувофиқ хусусийлаштирганларга.

3. 5. Квартирани (уй, коттежни) хусусийлаштирган мулк эгаси, ушбу уй-жойга эгалик қилиб, ундан фойдаланиб ва тасарруф этиб, қуйидаги ҳуқуқларга эгадир:

— қариндошлик алоқаларидан қатъий назар, ҳеч бир чеклашларсиз, уй-жойни мерос, васият қилиб қолдириш ва совға қилиш;

— ўз уй-жой биносини белгиланган тартибда ижарага топшириш;

— кўчмас мулк, суғурта солиқларини тўлаш, коммунал хизматлар учун тўловлар бўйича имтиёзлиларнинг муайян тоифалари учун, Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонларига ва Тошкент шаҳар Ҳокими Қарорларига мувофиқ белгиланган имтиёзларга эга бўлиш;

— эгаллаб турган уй-жой майдонининг ҳажмидан қатъий назар, бошқа квартира (уй, коттеж) сотиб олиш;

— хусусийлаштирилган квартирани биржаларда, кимошди савдоларда эркин бозор нархи бўйича алоҳида фуқароларга ва ташкилотларга сотиш;

— уй-жой майдонининг ҳажмидан қатъий назар, квартира (уй, коттеж)га оила аъзоларини ва бошқа шахсларни прописка қилиш;

— прописка бўйича ҳеч бир чеклашларсиз, квартирани, уйни исталган бошқа (давлат, хусусий) квартирага ёки уй-жойга, шу жумладан кооператив уй-жойга алмаштириш;

— ширкат ташкил этиш ва ўзининг моддий имкониятларига мувофиқ ва бошқа мулоҳазаларга кўра, уй-жойлардан фойдаланиш ташкилотини ва биргаликда фойдаланиш жойини, шу жумладан, давлат уй-жойлардан фойдаланиш ва таъмирлаш-қурилиш ташкилотларини, кооперативларни, шахсий ва бошқа хўжалик юритиш субъектларини мустақил равишда белгилаш; уй-жойга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш юзасидан шартномалар тузиш;

— ширкатлар таркибида, уй-жойларни ва уй-жой атрофидаги ҳудудларни сақлаш бўйича бажариладиган ишлар сифатини баҳолашда бевосита қатнашиш, шартнома мажбуриятларини бажармаганлик ёки зарур даражада бажармаганлик учун корхоналарга, муассасаларга ва ташкилотларга, шунингдек хусусий шахсларга нисбатан белгиланган тартибда жарима чораларини қўллаш учун ҳужжатлар тақдим этиш;

— яшаётган фуқароларни кўчирмасдан таъмирлаб бўлмайдиган хусусий уй-жойни капитал таъмирлаш даврида яшаб туриш учун маҳаллий Кенгашдан, идора ёки жамоатчилик ташкилотидан уй-жой майдонини ижарага олиш.

3. 6. Хусусийлаштирилган квартира эгаси қуйидагиларга бурчлидир:

— уй-жой биноларини ва уй-жой атрофидаги ҳудудларни сақлаш Қоидаларига риоя қилиш;

— узайтирилган муддатда хусусийлаштириладиган квартира (уй, коттеж) учун белгиланган тўловларни ўз вақтида тўлаш;

— белгиланган солиқларни ва коммунал хизматлар учун тўловларни ўз вақтида тўлаш;

— ўзига қарашли уй-жойга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш бўйича корхоналар ҳамда хусусий шахслар билан тузилган шартнома мажбуриятларига риоя қилиш.

3. 7. Уй-жойни узайтирилган муддатда хусусийлаштирувчи фуқаролар дастлабки бадални тўлаган вақтдан квартира (уй, коттеж)-ни тўлиқ сотиб олгунга қадар уй-жойни алмаштириш, сотиш, мерос, васият қилиб қолдириш ва совға қилиш бўйича ҳужжатларни Тошкент шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамасининг коммунал мулк ва хусусийлаштириш Бош бошқармасида расмийлаштиришга бурчлидир.

3. 8. Фуқаролар ўзлари эгаллаб турган уй-жой майдонини бирон бир сабабга кўра хусусийлаштириш бўйича қарор қабул қилмаган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 13 августдаги 378-қарори билан тасдиқланган Низомга мувофиқ, 1993 йилнинг биринчи январидан бошлаб улар эгаллаб турган уй-жой қисқа муддатли ва узоқ муддатли асосда ижарага ўтказилади. Мазкур Низом ва Қоидалар уй-жойни ижарага олувчи фуқароларга кейинчалик, хусусийлаштириш вақтидаги таркиб топган нархни ҳисобга олган ҳолда уни сотиб олиш ҳуқуқини беради.

3. 9. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан четга жўнаб кетувчи фуқаролар хусусийлаштирилаётган уй-жойларини кимошди савдосида эркин нархда сотадилар, ана шу савдодан тушган пулнинг 40 фоизини шаҳар бюджетига ўтказадилар.

4. ХУСУСИЙЛАШТИРИЛГАН УЙ-ЖОЙЛАР КОММУНАЛ ХИЗМАТИ ВА УЛАРНИ САҚЛАШ УЧУН ҲАҚ ТЎЛАШ ТАРТИБИ

4. 1. Бутун уйга (шу жумладан, уй атрофидаги ҳудудга) хизмат кўрсатиш, таъмирлаш, коммунал хизматлар билан боғлиқ умумий харажатлар фуқаролар (мулкдор, уй-жойнинг эгаси, ижарачиси) томонидан қуйидаги тартибда тўланади:

— 1993 йил биринчи январгача, давлат уй-жойи учун белгиланган тартибда ва шароитларда;

— 1993 йилда республика бюджетидан дотацияни аста-секин камайтирган ва фуқароларнинг маблағини жалб этган ҳолда:

биринчи чоракда — 10 фоизгача;
иккинчи чоракда — 25 фоизгача;
учинчи чоракда — 50 фоизгача;
тўртинчи чоракда — 75 фоизгача.

1994 йил биринчи январдан бошлаб коммунал хизматлар (сув таъминоти, газ, электр ва иссиқлик энергияси) учун, телефон, канализация, радиоточка, жамоа бўлиб фойдаланиладиган антенна, лифт, ахлат ўтказгич ва бошқа муҳандислик жиҳозлари учун, шунингдек, хусусийлаштирилган уй-жой, квартира, уй (коттеж)ларни сақлаш бўйича тўловлар ушбу уй-жойни хусусий мулк қилиб олишган фуқароларнинг маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

4. 2. Уй-жойни хусусийлаштирмаган фуқаролар уй-жойни сақлаш бўйича фойдаланиш харажатларини ижара ҳақи шартлари бўйича, коммунал хизматлар ҳақини эса 4. 1-бандда баён қилинган тартибда тўлашади.

Худди шундай тартибда, кўрсатиб ўтилган харажатлар ўзининг уй-жойини Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши ва Узсовпрофнинг 1989 йил 21 июндаги «Давлат ва жамоат уй-жой фонди уйларидаги квартираларни шахсий мулк қилиб фуқароларга сотиш тўғрисида»ги 203 қарорига мувофиқ сотиб олиш йўли билан хусусийлаштириб бўлишган фуқаролар тоифасига ҳам юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонларига мувофиқ имтиёзлилар тоифаларига киритилган фуқаролар коммунал хизматлар (сув таъминоти, газ, электр ва иссиқлик энергияси) учун тўловлар бўйича имтиёзлардан фойдаланадилар.

4. 3. Хусусийлаштирилган уйлардаги умумий равишда (биргаликда) фойдаланиладиган жойларга, муҳандислик жиҳозларига хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлаш, шунингдек, уй-жой атрофидаги ҳудудни сақлаш, ушбу уйда эгаллаб туришган умумий уй-жой майдони ҳажмига қараб, ушбу Қоидаларга мувофиқ, квартира (уй)ни хусусий мулк қилиб олишган фуқароларнинг маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

4. 4. Уй-жойни хусусийлаштирган фуқаролар қуйидаги ҳар йилги мажбурий солиқларни тўлайдилар:

— якка тартибдаги уй-жой фонди учун кўзда тутилгандек иморат солиғи;

— Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашининг 1982 йил 5 апрелдаги «Давлат мажбурий суғуртаси ҳақида»ги 242 Қарорига мувофиқ кўчмас мулк суғуртаси солиғи.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонларига мувофиқ аниқланган имтиёзлилар тоифалари учун Тошкент шаҳар Ҳокими томонидан белгиланган тартибда мажбурий солиқлар тўлови бўйича имтиёзлар белгиланиши мумкин. Ҳар бир конкрет ҳолда шаҳар Ҳокими Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонларида кўзда тутилмаган аҳолининг ижтимоий жиҳатдан ночор гуруҳлари учун имтиёзлар белгилайди.

4. 5. Квартираларининг камида 60 фоизи хусусийлаштирилган уйдаги уй-жойларнинг эгалари ширкат ташкил қилишади ёки ушбу уйга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш ҳамда уй атрофидаги ҳудудни сақлаш юзасидан давлат уй-жой — қурилиш ташкилотлари, кооперативлари, акционерлик жамиятлари, хусусий фирмалар ва бошқа хўжалик юритиш субъектлари билан шартномалар тузишади.

Хусусийлаштирилган квартиралар эгаларининг намунали Низоми Тошкент шаҳар Ҳокими томонидан тасдиқланади.

4. 6. Квартираларининг 60 фоиздан камроғи хусусийлаштирилган уйлардаги фуқароларнинг хусусий уй-жойларига хусусийлаштириш бошлангунга қадар ушбу уйларга хизмат кўрсатиб келган уй-жойлардан фойдаланиш ва таъмирлаш-қурилиш ташкилотлари томонидан хизмат кўрсатилади ва таъмирланади.

4. 7. Хусусийлаштирилган уй-жойларга, уларнинг атрофидаги ҳудудларга хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлаш, уй-жойларнинг ёрдамчи хоналарини сақлаш учун тўловлар миқдори уй эгаларига давлат уй-жойдан фойдаланиш ва таъмирлаш — қурилиш ташкилотлари, кооперативлар, хусусий фирмалар, айрим шахслар томонидан кўрсатилган ишлар ва хизматлар рўйхатига боғлиқ бўлади.

Бундай ишлар ва хизматларнинг рўйхати, улар учун ҳақ тўлаш тартиби ва шартлари хусусийлаштирилган уй-жойларга хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлаш юзасидан тузилган шартнома билан белгиланади.

4. 8. Хусусийлаштирилган квартираларни қайта қуриш ва қайта планлаштириш район ишлаб чиқариш-уй-жой инспекцияларининг рухсати билан амалга оширилади.

4. 9. Хусусийлаштирилган уй-жойлар эгаларига томорқа участкалари ерларидан, боғчалардан ҳамда хусусийлаштирилган кўп қаватли уйларнинг ҳовлиларидаги ва атрофидаги фойдаланилмаётган ерлардан пулли асосда, Ўзбекистон Республикасининг «Ер ҳақида»ги Қонунига мувофиқ Тошкент шаҳар Ҳокими томонидан белгиланган шартлар ва тартиб бўйича фойдаланиш ҳуқуқи берилади.

Ер участкаларидан пулли асосда фойдаланиш хусусийлаштирилган уй-жой эгаси билан ҳокимиятнинг маҳаллий идоралари ўртасида уй ичидаги ва уйга туташ ҳудудлардан оқилона ва эҳтиёткорлик билан фойдаланиш, уларни ободонлаштириш, яхши ҳолатда сақлаш ва биринчи навбатда, хусусийлаштирилган бошқа уй-жойлар эгаларининг ва бутун микрорайон манфаатларини кўзлаб кўкаламзорлаштириш юзасидан тузилган шартнома муносабатларида кўзда тутилади. Шартномада шунингдек, туташ ҳудудларни ободонлаштириш ишларида уй-жой эгаларининг, улар оила аъзоларининг, бошқа фуқароларнинг бевосита ва албатта иштирок этиши ҳам назарда тутилади.

4. 10. Хусусийлаштирилган квартираларга хизмат кўрсатиш ва ер участкаларидан фойдаланиш юзасидан шартномалар тузишда пайдо бўладиган баҳслар судда кўриб чиқилади.

4. 11. Хусусийлаштирилган уй-жойдан тўғри фойдаланиш ва уни ўз вақтида таъмирлаш устидан назоратни шаҳар уй-жой бошқармаси амалга оширади.

5. УЙ-ЖОЙЛАРНИ ИЖАРА ШАРТЛАРИ БИЛАН БЕРИШ ТАРТИБИ

5. 1. Бирон бир сабаб билан уй-жойни хусусийлаштириш тўғрисида 1992 йил охиригача қарор қилмаган фуқаролар 1993 йил биринчи январдан бошлаб имтиёзли ва тижорат асосида уй-жойни олишнинг ижара шартларига ўтказилади.

5. 2. Уй-жойни ижарага олишнинг имтиёзли шартлари уй-жой, коммунал хизматлар учун энг кам ҳақ тўлашни ва ижаранинг муддатсизлигини назарда тутади. Ижаранинг ушбу шартлари билан уй-жой ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга ҳуқуқи бўлганларга: Улуғ Ватан уруши ногиронларига, ишламайдиган ёлғиз қарияларга, кўп болали оилаларга, ёлғиз оналарга, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг махсус рўйхатига кирувчи беморларга ва бошқаларга берилади. Имтиёзли ижара шартлари билан уй-жой бериш тартиби Тошкент шаҳар Ҳокими томонидан тасдиқланади.

5. 3. Имтиёзли ижара шартлари билан уй-жойлар, шунингдек даромадлари тирикчилик минимумидан кам бўлган фуқаро ва оилаларга ҳам берилади.

5. 4. Имтиёзли ижара шартлари билан уй-жойлар уй-жой эгасининг (район ҳокимлигининг ёки идоранинг) қарорига кўра берилади. Улар вакил қилган идоралар билан фуқаро ўртасида ижара шартномаси тузилади. Шартномада ижарачи ва ижарага берувчининг ҳуқуқ ва бурчлари кўзда тутилади.

5. 5. Имтиёзли ижара шартлари бўйича олинган уй-жойга хизмат кўрсатиш бўйича уй-жой эгасининг ёки улар томонидан вакил қилинган идоранинг харажатларидаги тафовут тижорат шартлари билан уй-жой ижарасидан олинадиган маблағ ҳисобига қопланади.

5. 6. Тижорат асосида ижарага бериладиган уй-жойлар фуқароларга қуйидаги шартлар билан берилади:

— муайян муддатга, бунда ижара тўлови миқдори нархлар индексациясини ҳисобга олган ҳолда қайта кўриб чиқилиши мумкин;

— уй-жойни ижарага бериш муддати томонларнинг келишуви бўйича белгиланади;

— ижарачилар устивор равишда Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, шунингдек, уларда уй-жой майдони бўлишидан қатъий назар, чет элликлар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар бўлиши мумкин.

5. 7. Тижорат асосидаги ижара тўловига қуйидагилар киради:

— қулайликнинг белгиланган даражасини ҳисобга олган ҳолда, уй-жойни тўлиқ тиклаш чиқимларини қоплаш харажатлари;

— квартира (уй)нинг шинамлик даражасига қараб томонларнинг келишуви асосида белгиланган қўшимча устама;

— уй (квартира)га хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш учун тўлов;

— квартирани жорий таъмирлаш учун тўлов (томонларнинг келишувига кўра ижарачининг кучи билан бажарилиши мумкин).

5. 8. Тижорат асосида уй-жой ижарасидан олинган маблағлар уй-жойларни қуриш, сақлаш ва уларга хизмат кўрсатишни маблағ билан таъминлаш учун манба бўлиб хизмат қилади.

5. 9. Ижарага берувчи ижара шартномаси бўйича қуйидаги мажбуриятларни олади:

— уй-жойларни яшашга яроқли ҳолатда бериш;

— уй-жойларни ва уларнинг техникавий қурилмасини «Уй-жойлардан фойдаланиш, уй-жойларни ва улар атрофидаги ҳудудларни сақлаш қоидалари» талабларига мувофиқ ҳолда сақлашни амалга ошириш;

— коммунал ва бошқа хизматлар кўрсатишни таъминлаш.

5. 10. Ижарачи ижара шартномаси бўйича қуйидагиларга мажбурдир:

— уй-жойдан белгиланган мақсадда, ижара шартномасига мувофиқ фойдаланиш;

— «Уй-жойлардан фойдаланиш, уй-жойларни ва улар атрофидаги ҳудудларни сақлаш қоидалари» талабларига риоя қилиш;

— уй-жой биноларида ва умуман уйда аниқланган носозликлар ҳақида ижарага берувчига ўз вақтида хабар қилиш;

— ижара ҳақини ўз вақтида тўлаш;

— профилактик кўздан кечириш, шунингдек, уй-жойнинг конструкцияларини ва техникавий қурилмаларини таъмирлаш учун ўзи эгаллаб турган уй-жой биносига кундузи, авария бўлган тақдирда эса тунда ҳам ижарага берувчининг ходимларини ва улар билан бирга уй-жойларга хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлаш корхонаси вакилларини киритиш.

5. 11. Ижарага берувчи қуйидаги ҳуқуқларга эгадир:

— ижарачидан «Уй-жойлардан фойдаланиш, уй-жойларни ва уй-жой атрофидаги ҳудудларни сақлаш қоидалари» талабларига риоя этишни талаб қилиши;

— ижарачидан уй-жойнинг ижара ҳақини ўз вақтида тўлашни талаб қилиш.

5. 12. Ижарачи қуйидаги ҳуқуқларга эга:

— ўзи ижарага олган уй-жойга қариндошларини ва бошқа фуқароларни белгиланган тартибда кўчириш;

— ижарага берувчидан уй-жойни ва уй-жой ҳудудини сақлаш ҳамда таъмирлаш бўйича ишлар мажмуини ўз вақтида ва сифатли бажаришни, коммунал ҳамда ижара шартномасида кўзда тутилган бошқа хизматларни кўрсатишни талаб қилиш;

— ижара шартномаси тузилгандан кейин ижара ҳақи миқдорини оширишни асословчи ҳужжатларни тақдим этишни талаб қилиш;

— ижарага берувчи ўзининг шартномадаги мажбуриятларини бажармаган тақдирда ижара ҳақини қайта ҳисоблаб чиқишни талаб қилиш;

— суд идораларига ижарага берувчи устидан даъво билан мурожаат қилиш.

5. 13. Уй-жойларнинг ижара шартномаларини тузишда пайдо бўладиган баҳолар қонунда белгиланган тартибда кўриб чиқилади.

6. ХУСУСИЙЛАШТИРИШНИНГ БОРИШИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИШ ВА ҚОИДА БУЗИШЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

6. 1. Уй-жой фондини хусусийлаштиришнинг боришини назорат қилишни шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамасининг коммунал мулк ва хусусийлаштириш Бош бошқармаси амалга оширади.

Мунозара вазиятларни, фуқароларнинг аризаларига доир баҳсларни кўриб чиқиш давлат уй-жойларини хусусийлаштириш бўйича район бўлимлари томонидан амалга оширилади.

6. 2. «Тошкент шаҳридаги маҳаллий Кенгашлар, идоралар, жамоатчилик ташкилотларининг уй-жой фондини хусусийлаштириш ҳақида»ги Низомни, уй-жойлар қийматини аниқлашнинг ушбу Қоидалари ва методикасининг бузилишида айбдор бўлган мансабдор шахслар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига мувофиқ интизомий, маъмурий, фуқаро — ҳуқуқий ва жиноий ва бошқа жавобгарликка тортиладилар.

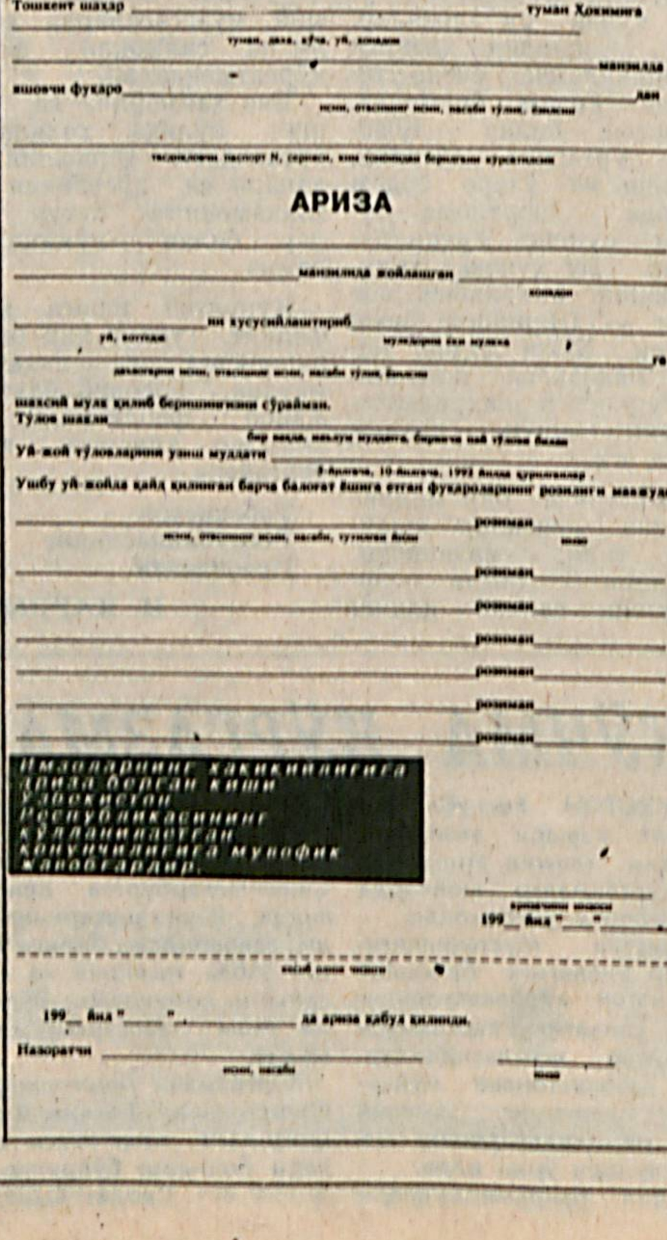
Тошкент шаҳар ___ туман Ҳокимига
туман, даха, кўча, уй, хонадон
___ манзилда
яшовчи фуқаро ___ дан
исми, отасининг исми, насаби тўлиқ ёзилсин
тасдиқловчи паспорт N, серияси, ким томонидан берилгани кўрсатилсин

АРИЗА

___ манзилида жойлашган ___ хонадон
___ни хусусийлаштириб ___
шахсий мулк қилиб беришингизни сўрайман.
Тўлов шакли ___
Уй-жой тўловларини узиш муддати ___
Ушбу уй-жойда қайд қилинган барча балоғат ёшига етган фуқароларнинг розилиги мавжуд:
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман

Имзоларнинг ҳақиқийлигига ариза берган киши Ўзбекистон Республикасининг қўлланилаётган қонунчилигига мувофиқ жавобгардир.

199_ йил "__" ___
199_ йил "__" ___ да ариза қабул қилинди.
Назоратчи ___
исми, насаби

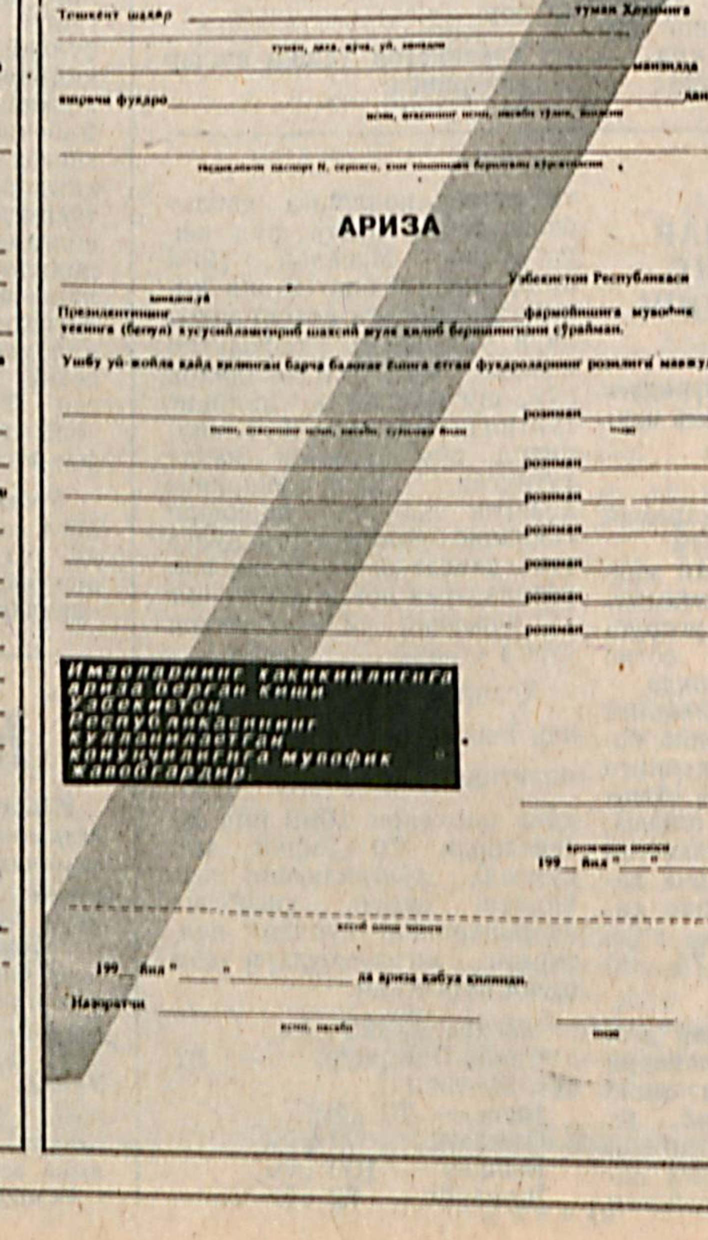
Тошкент шаҳар ___ туман Ҳокимига
туман, даха, кўча, уй, хонадон
___ манзилда
яшовчи фуқаро ___ дан
исми, отасининг исми, насаби тўлиқ ёзилсин
тасдиқловчи паспорт N, серияси, ким томонидан берилгани кўрсатилсин

АРИЗА

___ Ўзбекистон Республикаси Президентининг ___ фармойишига мувофиқ текин (бепул) хусусийлаштириб шахсий мулк қилиб беришингизни сўрайман.
Ушбу уй-жойда қайд қилинган барча балоғат ёшига етган фуқароларнинг розилиги мавжуд:
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман
___ розиман

Имзоларнинг ҳақиқийлигига ариза берган киши Ўзбекистон Республикасининг қўлланилаётган қонунчилигига мувофиқ жавобгардир.

199_ йил "__" ___
199_ йил "__" ___ да ариза қабул қилинди.
Назоратчи ___
исми, насаби

---

* маҳаллий Кенгашларнинг, идораларнинг, жамоат ташкилотларининг

** бундан кейин идорага қарашли уй-жой фонди деб аталади.

МУҲРЛАНГАН ЛАҲЗАЛАР

ҲАР қандай артист учун бахтли дамлар бу Халқаро фестивалларда қатнашиш, томошабинлар билан жонли мулоқотда бўлишдир. Чунки, бу дамлар ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Халқаро Тошкент кинофестивалининг обрўси ҳам йилдан-йилга ортиб унга дунёнинг ҳамма қитъасидан энг номдор санъаткорлар ташриф буюрмоқдалар. Очилишига саноқли кунлар қолган XI халқаро Тошкент кинофестивалига дунёга донғи кетган туркиялик Туркон Шорай, арабистонлик Умар Шариф, бразилиялик Робенс ва Фалко, америкалик ёзувчи, Нобель мукофотининг лауреати Габриэль Гарсиа Маркес каби инсонларнинг қатнашиши фикримизнинг яққол далилидир.

Ҳам томошабинлар учун, ҳам санъаткорлар учун ҳаяжонли бўлган учрашув дақиқалари худди ёқимли тушдек ўтади-кетади. Моҳир сураткаш «илғаган» дақиқалар эса кино тарихига анжуман саҳифаларидан лавҳалардек ёзилади. Эътиборингизга ҳавола этилаётган суратлар 1988 йилнинг гўзал баҳор кунларида Тошкентда бўлиб ўтган X Халқаро кинофестивалида сураткаш Л. Глауберзон томонидан олинган: биринчи суратда таниқли режиссёр ва актёр Мелис Абзалов хорижлик санъаткорлар билан қизғин суҳбатда; иккинчи суратда эса япониялик кинотанқидчи К. Ямада машҳур ўзбек режиссёри Малик Қаюмов билан хушчақчақлашаётган дақиқалар; учинчи суратда машҳур ҳинд актёри Амитабх Баччан мухлислари даврасида; охирги суратда мексикалик кино маликаси Элизабет Агилар Гонсалес томошабинларга ўзининг гўзал ва мафтункор жилмайишини тақдим қилмоқда.

Саид АЗИЗ.

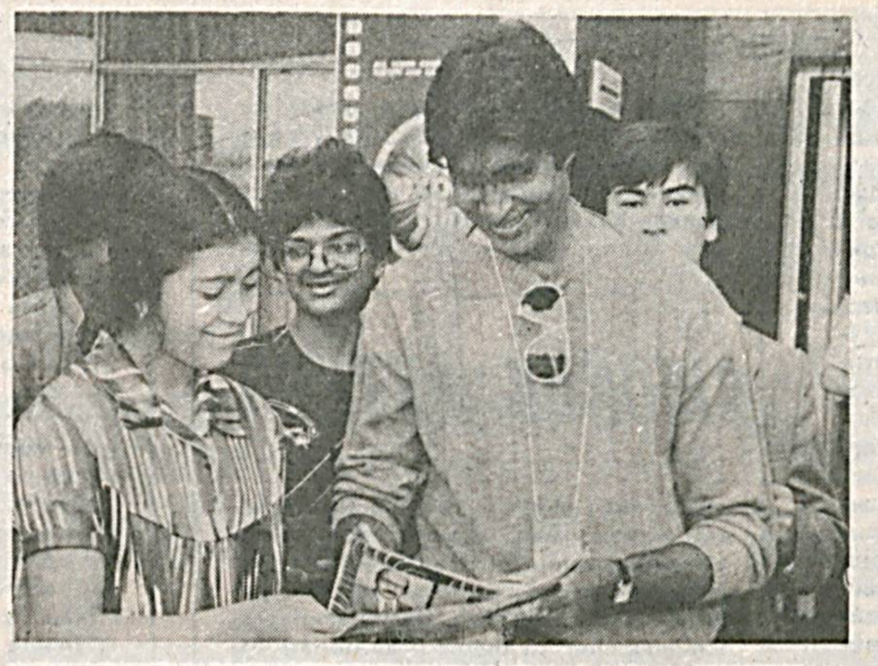

* *Хайр Самарқанд, салом Андижон!*

ШИРИНТОЙЛАРГА ШИРИН ТОМОШАЛАР

Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон қўғирчоқ театрларининг III республика фестивали бўлиб ўтганлигини хабар қилган эдик. Анжуман иштирокчилари бой таассуротлар билан қайтиб келишди. Биз Ўзбекистон Республикаси театр арбоблари уюшмасининг ижодий бўлим ходими Наталья Фиолетовадан анжуман ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини сўзлаб беришни илтимос қилдик.

— Мазкур фестивалнинг ўтказилиши ҳақида гапириб берсангиз.

— Биринчи галда, шуни айтиб ўтиш керакки, Ўзбекистон Республикаси театр арбоблари уюшмаси ва Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги томонидан ҳар йили турли хил театр анжуманлари ўтказилиб туради. Қўғирчоқ театрларининг анжумани ана шундай фойдали тадбирлардан биридир. Анжуман биринчи марта Тошкентда ўтказилган эди. Кейин Бухорода бўлди, бу йил Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган бўлса, келгуси йили Андижонда бўлиши керак. Фестиваль Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллигига бағишланди.

— Анжуманда қўғирчоқ театрларимиз қайси спектаклларни намойиш қилдилар?

— Республикамизнинг деярли барча қўғирчоқ театрлари фестивалда қатнашдилар. Ҳатто профессионал театрлар қаторида ҳаваскор труппалар ҳам иштирок этишди ҳамда уларнинг спектакллари жуда яхши баҳоланди. Жумладан, Самарқанд қўғирчоқ театри «Дилбар, бахтиёрлик юлдузи» (В. Камишев) ва «Алижон сеҳргар» (Р. Фарҳодий), Республика қўғирчоқ театри «Карвонсарой» (И. Лукьянова), «Алибобо ва бошқалар» (В. Смехов), Бухоро қўғирчоқ театри «Ҳандақ» (Р. Ражабий), «Чодиржамол» (Ш. Юсупов), Андижоннинг «Лола» қўғирчоқ театри «Оҳанграбо» (К. Мажидов), «Лайлакча ва қўриқчи» (Л. Лопейцкая), Жиззах қўғирчоқ театри «Фарҳод ва Ширин» (А. Навоий) ва Қорақалпоғистон қўғирчоқ театри «Ариқ мерген» (К. Каримов), «Оқ така билан кўк така» (К. Матмурадов) спектакллари билан иштирок этишди. Фаолият кўрсатаётганига ҳали бир йил ҳам бўлмаган «Масхарабоз» қўғирчоқ театр-студиясининг спектакли ҳам томошабинлар олқишига сазовор бўлди. Ушбу фестиваль республикамиз қўғирчоқ театрларида аҳвол бирмунча ижобий томонга ўзгарганлигини кўрсатди. Ҳар кунги спектакллар муҳокамаларида режиссёрлар, актёрлар ва театр мунаққидлари анчадан бери йиғилиб қолган муаммолар хусусида гаплашиб олишди. Бу сафар илгариги фестивалларга қараганда спектаклларнинг сифати, режиссураси, актёрлик маҳорати ва драматургияси бадиий жиҳатдан баркамоллигининг гувоҳи бўлдик.

— Чет эллик меҳмонлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз?..

— Дарҳақиқат, хорижий давлатлардан ҳам режиссёрлар ва актёрлар қатнашдилар. Канададан «Дэвид Смитт марионеткалари» қўғирчоқ театри, Қозоғистондан «Алдар Кўса» (Талгар шаҳри) спектакли ва Чимкент қўғирчоқ театри «Мунлык-зарлык» спектаклларини кўрсатдилар. Германиялик импрессариолар Моника Бонэ ва Христиан Шандах ҳамда Австриядаги Местильбах болалар ижодиёти фестивалининг директори Людвиг Кронштайнер анжуманимиз меҳмони бўлдилар.

— Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат.

Қисқаси, мазкур анжуман иштирокчилар ва меҳмонлари хотирасида анчагача сақланиб қолса керак. Республикамиз қўғирчоқ театрларининг ижодини юксалтиришда мана шундай анжуманларни ўтказиб туриш зарур. Театр арбоблари уюшмасининг президенти Бернора Қориеванинг шу йўлда қилаётган меҳнатлари зое кетмаяпти. У кишининг анжумандаги хизматларни мақтовга лойиқдир.

Фестивалнинг ёпилиши маросимида ғолиб спектаклларга совғалар топширилди. Биринчи ўрин Жиззах қўғирчоқ театрининг «Фарҳод ва Ширин» (А. Навоий асари) спектаклига, иккинчи ўрин эса қўғирчоқ театрининг «Чодиржамол» (Ш. Юсупов асари) спектаклига берилди. «Энг яхши аёл роли учун» соврини Гулшода Олимовага «Фарҳод ва Ширин» спектаклидаги Ширин образи учун ва «Энг яхши эркак роли учун» соврини Баҳром Раҳимовга «Алижон сеҳргар» спектаклидаги Ҳайдархон образи учун топширилди. Хуллас, 18 та турли хил совринлар берилди. Уларнинг орасида «Миконд» ва «Табани корпорейшн» фирмаларининг совғалари бор. Театр арбоблари уюшмаси президентининг махсус соврини (қўғирчоқ, чет эл маҳсулоти, баҳоси 5 доллар) Олмалиқ ҳаваскор қўғирчоқ театрининг «Дракоша» спектакли учун берилди.

Комил ТУРСУНБОЕВ.

СУРАТДА: «Фарҳод ва Ширин» спектаклидан лавҳа.

Комил Ромеев сурати.

БЕҚИЁС қудрат билан Ер бағрига устун қилиб қўйилган тоғларнинг ҳикматини биласизми? Одатда биз уларни узоқ-яқиндан кўрганда: «Тоғлар жуда гўзал!» деб ҳайратланиб қўямизу, лекин бебаҳо хосият-ҳикматлари борлигини кўпда хаёлга келтирмаймиз...

Қаранг, Чотқол тоғи этагида шу фикрларни ўйлаб тургандим, қалбимда бир ҳис тўлқин урди-ю, қаршимдаги бири баланд, бири пастак чўққига қараб хитоб қилдим:

— Дарёлар тоғдан бошланади!

Ё алҳазар, шу пайт овозимга акс садо бергандек салобатли баланд чўққи тилга кирди:

— Эй Инсон! — деб гулдуради у. — Сен ҳозир менинг минг бир ҳикматимдан фақат биттасини айтдинг. Биласанми, Ер шарининг мувозанати, шамоллар эсишининг расамади, мўл-кўл сув тақсимоти, яшил оламнинг яшнаш зийнати, об-ҳаво мўътадиллиги, хазиналарнинг пайдо бўлиши... қўй-чи, ҳамма-ҳаммаси менга боғлиқ!.. Ўйлаб кўр, тоғлар ҳеч гапирганми?.. Йўқ, мен ҳеч қачон хизматимни миннат қилган эмасман. Дарёлар тоғдан бошланади, деган гапингни эшитиб қулфу дилим очилиб кетди-ю, сен билан диллашгим келди. Сенга дарёларим ҳақида чеккан машаққатларимни сўзлаб берайми?

— Сўзла, Боботоғ! — дедим ҳаяжонда. — Сенда дарёлар ҳосил бўлишининг ўзи мўъжиза-ку!

— Ҳа, мўъжиза! — деди кекса чўққи баралла овозда. — Менинг танамда об-ҳаёт зарралари мисқоллаб йиғилади... Дастлаб табиат қудрати билан осмонимда булутлар пайдо бўлади-ю, устимга марварид ёмғирлар, укпар мисол оппоқ қорлар ёғади, кейин улар улкан бағримда сув, муз, қор уюми бўлиб тўпланади...

Боботоғнинг юракдан тўлиб-тошиб гапиришидан завқланиб кетиб, дедим:

— Тилингга шакар, Боботоғ, бир зум сўзингни бўламан... Сени ва ёнингдаги пастак чўққини хаёлан қиёсладим, айтайми?

— Айт, Инсон! — деди Боботоғ ярқираб.

— Фахрланиб айтаман! — дедим қувонч ҳиссига тўлиб. — Бақайбат қаддингда музу қорлар тўпланган фаслларда сен худди бошига оқ салла ўраган, оқ яктак кийган мўйсафидга ўхшайсан, ёнингдаги пастак чўққи эса оппоқ дока рўмол ўраган нуроний кампирдек мункайиб туради. Бирингиз бобомни, бирингиз момомнинг сиймосини эслатасиз... Мени кечиринг, Боботоғ, шу гапим баҳона бир нарсани сўрасам ранжимайсизми?

— Сўрайвер, Инсон!.. Ранжимайман.

— Мен ҳайронман-да... Икки чўққи — чолу кампир қария бўлсангиз ҳам қаддингизни адл-тик тутиб олис-олисларга нега мунгли тикиласиз?

— О, Инсон, тоғлар жуда улкану, нега ғамгин делисанми?

— Ҳа.

— Бўлмаса, дардимни эшит!.. Мендан пайдо бўлиб Ер юзига тараладиган дарёлар дилбандим — фарзандларим ҳисобланади. Улар бағримдан кетгач, қандай оқиб бораётганларини юрагим така-пука бўлиб, хавотирланиб кузатиб тураман... Дастлаб жилға шаршара, кейин сой бўлиб оққан асалу қанд сувларим пастликда бирлашиб дарёга айланишади.

— О, Боботоғ, бу яхшилик аломатику! Кузатганмисан, инсон болалари ҳам ота-она бағрида камолга етиб, кейин дарё каби ҳаётда йўлини топиб юради.

— Ҳа, ҳаракатдаги ҳамма нарса йўлини топиб юради, лекин ҳаётни кузат, дунёнинг йўллари ишларига ўхшаб тўғри ва теп-текис эмас... Мен эса тўғри йўлни топиб юрмаганлардан жуда-жуда ўкинаман!

— Нега Боботоғ, дарёларинг шарқираб оқиб ётибди-ку?

— О, ғофил Инсон! Дунёда биронта-бир дарё тўппа-тўғри, ўзанидан равон оққанини кўрганмисан?

— Йўқ, албатта. Ҳамма дарёлар эгри-бугри, илон изи бўлиб оқади.

— Ана, ҳақ гапни айтдинг! Мен фарзандларимнинг кун чиқардан кун ботарга томон товланиб оқиб, охири уммонга қўшилишини нигорон кузатиб тураман.

— О, Боботоғ, сенинг бу ширин орзу-умидларинг инсонларда ҳам бор! Ҳар бир одам ўз фарзандининг кичик жилғадан дарёи азим бўлишини, уммонга айланишини ҳусни ният қилади. Лекин Ер юзи теп-текис бўлмаганидек, Одамзоднинг умр йўли ҳам бир зайлда равон эмас. Ҳаёт ўзи шунақа: гоҳ тўғри, гоҳ эгри, гоҳ баланд, гоҳ паст, гоҳ ширин, гоҳ аччиқ яратилиб, табиатнинг ҳеч ўзгармас қонунига, тақдири азалига битиб қўйилган.

— О, Инсон, табиатнинг кўп сирларидан бехабарсан, тушунмайсан, ғофилсан десам кўнглинг оғримасин... Тақдири азалга ҳаёт йўли эгри-бугри қилиб битиб қўйилган, деган гапинг, яшаш борасидаги ақлингнинг хом-хатала мевасидир.

* *Қалбдан тошган туйғулар*

ДИЛОВАР СУҲБАТ

Табиатда заррача ортиқ, заррача камлик йўқ. Оламларнинг Сарвари бу дунёнинг яратилиш тақдири азалига ҳамма нарсани меъёри, мароми ва қиёси билан мукаммал бериб қўйган.

— О, Боботоғ, ундай бўлса, эгри йўл ҳам тақдири азалга ёзилиб қўйилган экан-да.

— Ҳа, тақдири азалга ёзилиб, табиатга бериб қўйилган!..

— Унда, бу тўғриликка қарама-қарши эгрилик ҳам яратилгани ўша Сарвари оламнинг хатоси эмасми? — Йўқ: хатоси эмас!.. Икки сифат — тўғрилик ва эгрилик борлиқ мавжудотни синаш учун яратилган. Мана, биринчи йўл: ҳаётда бахтли яшаш учун гуноҳ қилишдан эҳтиёт бўл, тўғри йўлдан юр, ниятларинг мустажоб бўлишига саъй-ҳаракат қил, икки дунё садоқатига эришасан. Иккинчи йўл: Сарвари олам, ҳамма эркин яшасин, ҳалол синалсин деб ихтиёр неъматини бериб қўйган. Ҳамма гап ана шу ихтиёрда: ихтиёр ўзимда деб гуноҳ ишларни қилаверсанг эгри йўлга кириб кетсанг, ниятларингни ўзгалар ҳисобидан амалга оширсанг, тақдир сени сийламайди. Олдин ширин едирса ҳам, кейин аччиқ-аччиқ куйдиради. Тўғри юрган — камолга, эгри юрган — заволга етади.

— О, Боботоғ, сенинг дарёларинг эгри оқса ҳам, тўғри йўл топиб уммонга айланади ёки яшил олам яратиб яшнайди. Инсон боласи ҳам умр йўлида адашиб, эгри кетиб қолса-ю, кейин хато-нуқсонини тўғрилаб бахтга эришадими?

— О, Инсон! Мен улкан дарёларимга кўз-қулоқ бўлиб, эгри йўлдан кетганда, тўғри юр, деб жонсарак кузатиб тураман, бағримдан уларга зилол сувларимни мададга юбораман. Уларга хитоб қилиб: «Дунёга ҳамма нарса пок келади, Сизлар ҳам пок эдингиз, пок бўлинг!» деб зорланаман. Ҳаммасини сезиб-кўриб тураман. Ажойиб хилқат — Инсон ҳам дунёга пок келадию, лекин камолга етиб мол-мулки кўпайиб кетса эрк-ихтиёр жиловини нафс балосининг қўлига бериб тугёнга кетади, ҳовлиқиб қолади, босар-тусарини билмайди, кўп гуноҳи азимлар қилади.

— О, Боботоғ, Инсон ақлли зот-ку, эгри йўлдан бораётганини билмайдими?

— Билмайди! Одам зотида нафс балоси билан тўймаслик иллати бор, нафснинг мана шу офати ақлнинг ҳалокати бўлади. Ақл заифлашдими, одам барча айб-нуқсонларини яхши таъбирга йўяверади, тўғри қиляпман, тўғри йўлдан бораяпман, тўғри яшаяпман деб ўйлайверади... Агар гуноҳлари айтилса, ҳеч тан олмайди, гапирган одамни, мени кўролмаяпти, душманлик қилаяпти, дейди, чунки нафс балосидан заҳарланган ақли қусурдан қайтаролмай қолади.

— О, Боботоғ, бундай бандаси нафақат ўзига, бутун жамият ва табиатга ҳам фалокат келтиради-ку?

— О, Инсон! Мен ҳам шундай қусурли кимсаларнинг қилмишларидан доғман! Биласан, менинг катта-кичик дарёларим Ер юзи бўйлаб боғларга шарбат, далаларга турфа ноз-неъмат, ташналарга роҳат-фароғат, зулматларни ёритишга нуру қувват олиб боради. Ношукр бандалар борки, ҳаётдек ширин, нурдек покиза, кундек равшан, ойдек сўлим дарёларимнинг зилол сувларини турли ножўя йўллар билан булғашади. Фарзандларимни бўғиб-жиловлаб, тўплаб қўйишларига жудаям куюнаман. Одатда сув оқиб турмаса, кўлмакка айланади. Яна биласанми, бир жойда кўп турган сувнинг сифати бузилади. Ичиб кўрганмисан, кўл сувидан тоғнинг шарқирама дарё суви мазали ва лаззатли бўлади... Қир-адирларни, чўл-саҳроларни яшилликка айлантирган дарёларимни чўққиларимдан кузатганда бошим осмонга етади, ғурурланаман. Лекин ифлосланган, исроф бўлган, заҳарланиб кўлмакка айланган ёки Ер Қаърига беҳуда сингиб кетган сувларимни кўрганимда ғамбода-аламзада бўламанда, сесканиб, силкиниб Ерни ларзага келтираман.

— О, Боботоғ, сира-сира сесканма, силкинма, Она-Еримизни ларзага келтирма, зилзиланг билан меҳнаткаш-мушфиқ элимизга ғам-кулфат келтирма! Халқим сенинг зилол сувларингни қадимдан қалб қонидек азизу мукаррам билиб, ҳатто туфурмаганини ёдингда тут! Босқинчи келгиндилар сенинг кавсар сувларингни ичиб, эвазига булғаб-исроф қилдиларми, томчингга зор бўлсин!

— Зор бўлсин! — деб қаттиқ гулдиради Боботоғ. — Босқинчи ҳеч қачон бировнинг табиат бойлигини менсиган эмас!

— Ҳақ гапни айтдинг, Боботоғ! Сен билан тўғрилик ва эгриликнинг хосиятларини дилдан дардлашдик... Сенга ёмон кўз ва эгри ният билан зулм қилганлар эгри таёқнинг зарбини еб кетсинлар! Сенинг барваста қаддинг ҳеч қачон эгилмайди, сен неча авлод наслимизни синаб, қудратинг билан хизмат қилган Боботоғсан! Сени оқ яктак кийган салобатли бобомизга, ёнингдаги пастак тоғни оппоқ дока рўмол ўраган мунис Момомизга шунчаки қиёс қилганим йўқ. Мунгли. туришларингизга ҳайрат ёқамни ушладим. Энди тушундим. Инсон фарзандига парвона бўлгани сингари, эй Боботоғ, сен ҳам дарёларинг тақдирига куюнар экансан. Мана энди ёркин йўлига чиққан юртда дарёларинг пок, равон, эркин оқади. Бу юртнинг фарзандлари ҳам сенинг дарёларинг каби диёрни яшнатадиган тиним билмас инсонлар эканини унутма, меҳри дарёингни ҳеч дариғ тутма!

О, Боботоғ, ўзингга яна бир илтижоим бор. Энди сира-сира ғамбода-аламзада бўлма! Мунгли руҳ сени абадийга тарк этсин! Қадди ҳилолинг пасаймасин, пурвиқор чўққиларинг доим яшиндек ярқлаб турсин! Сен камтарлик билан «Минг бир ҳикматим бор» дединг. Аслида ҳар бир қисм жисмингда, тошу зарраларингда олам-олам хосият бор! Биргина дарёингда минглаб ҳикмат сирлари бор! Сен она табиатимнинг гултожисан, Боботоғ! Сен билан ҳали кўп дардлашамиз, Боботоғ!..

Тўлқин РАСУЛЕВ.

«МИНГ БИР КЕЧА» САҲНАСИДА

МАННОН Уйғур номли Тошкент Давлат Санъат институти томонидан «Минг бир кеча» номли театр ташкил этилганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Аммо, шу қисқа вақт ичида театр жамоаси бир қанча театрлашган томошалар, спектакллар, мусиқали программаларни томошабинга намойиш қилишга улгурди. Энг қизиғи шундаки, бу театрда актёрлик факультетида таълим олаётган талабалар билан бирга уларга шу фанлардан сабоқ бераётган домлалар ҳам ишлашмоқда.

Яқинда институт ўқув театрида Маъмуржон Узоқов хотирасига бағишланган «Узоқов қани» номли мусиқали томоша қўйилди. Томошабинларга ҳофизнинг ўғли Муҳаммаджон Узоқов томонидан айтилган қўшиқлар жудаям манзур бўлди. Шу кунларда институт саҳнасида режиссёр Баҳодир Эргашев томонидан «Гули сиёҳ» китоби асосида спектакль саҳналаштирилмоқда.

Гулноза ТОҒАЕВА.

ЭЛЛИГИНЧИ йилларда ўзининг илк шеър ва ҳикоялари билан адабиётимизга кириб келган Наримон Орифжонов қарийб қирқ йилдан бери адабий фаолиятини журналистика билан қўшиб олиб бормоқда. «Юракка теккан ўқ», «Моникага мактублар», «Зилзила, Зубайда ва мен», «Салом, Пифагор!», «Тонгги нидо» каби ҳикоялар тўпламларининг, «Энг бахтли кун», «Оқ каптар», «Туйғулар», «Ассалом, юлдузлар» сингари шеърий китоблар муаллифи бўлмиш Наримон Орифжонов болалар драматургиясида ҳам ўз қаламини синаб кўрган. Унинг қўғирчоқ театрларига мўлжалланган «Дўстликдадир куч» шеърий эртак-пьесаси иккинчи мукофот билан тақдирланган.

Шоирнинг жажжиларга аталган қўшиқлари унга катта шуҳрат келтирди. 1960 йили «Ғунча» журнали ўтказган танловда биринчи ўринни олган «Юлдузча» қўшиғи болалар томонидан севиб айтилиб келинмоқда. Шоирнинг «Олақанот ҳаккалар», «Янгра, барабан», «Ватан» каби қўшиқлари ҳам мунтазам радио ва ойнаи жаҳон орқали янграб туради.

Шоир, журналист ва мураббий Наримон Орифжоновни 60 ёшга тўлганлиги билан қутлаб унинг ижодидан намуналарни «Оқшом» муштарийлари эътиборига ҳавола этмоқдамиз.

* *Ҳамкасбимизни қутлаймиз*

ЎТМИШ

Якка ҳоким эди
Ўлкада пахта.
Етмиш йил қон ютдик
биз уни мақтаб.
На қорин тўйдирди,
на эгнимиз бут...
Буйруқни бажардик,
айладик сукут.
Коммуна манзили
яшасин дедик.
Фирқамиз чўққига
бошласин дедик.
Юксак ғояларнинг
тантанаси деб,
Олқишлаб, қарсаклар
янгратдик ҳадеб...
Улуғлар мукофот
олавердилар,
Халқлар чапак чалиб
қолавердилар.

ИЛТИЖО

Бўлса ҳам дадамга,
онажонимга,
Устозга, қондошга...
ҳурматим катта,
Тинч қўйинг, марҳумлар
ҳоли-жонимга,
Тунлар тушларимни
қилманг безовта.

Гоҳ мамнун, гоҳ маъюс
этмангиз таъқиб,
Ҳаётдан ризқингиз олиб
кетгансиз.

Тунаро ҳобимда жилмайиб
боқиб,
Қалбимга ғулғула солиб
кетмангиз.

Қилар ишларимнинг
йўқдир адоғи,
Мени тинч қўйин-гу ва
тингланг арзим:
Эзгу ниятларнинг буюк
байроғи —
Бу дунёдан бордир ҳали
кўп қарзим!

Наримон ОРИФЖОНОВ.

АЖИБ ДУНЁ...

Мабодо кимсага
Ноўрин бирон
Сўз айтсанг,
Бетовфиқ,
Нодон дейдилар.
Ҳатто қонун билан
Беришар жазо.
Рингда-чи, дўппослаб,
Бурнин этсанг қон,
Қўлингни кўтариб,
Ғолиб дейдилар.
Шунчалар ғалати
Бу кекса дунё...

СУРАТДА: Ғайратий ва Тўхтасин Жалоловлар бир гуруҳ ёш ижодкорлар даврасида. (Ўнгдан биринчи Наримон Орифжонов шу пайтда «Гулхан» журналида ишлар эди. Сурат 70-йил ўрталарида олинган).

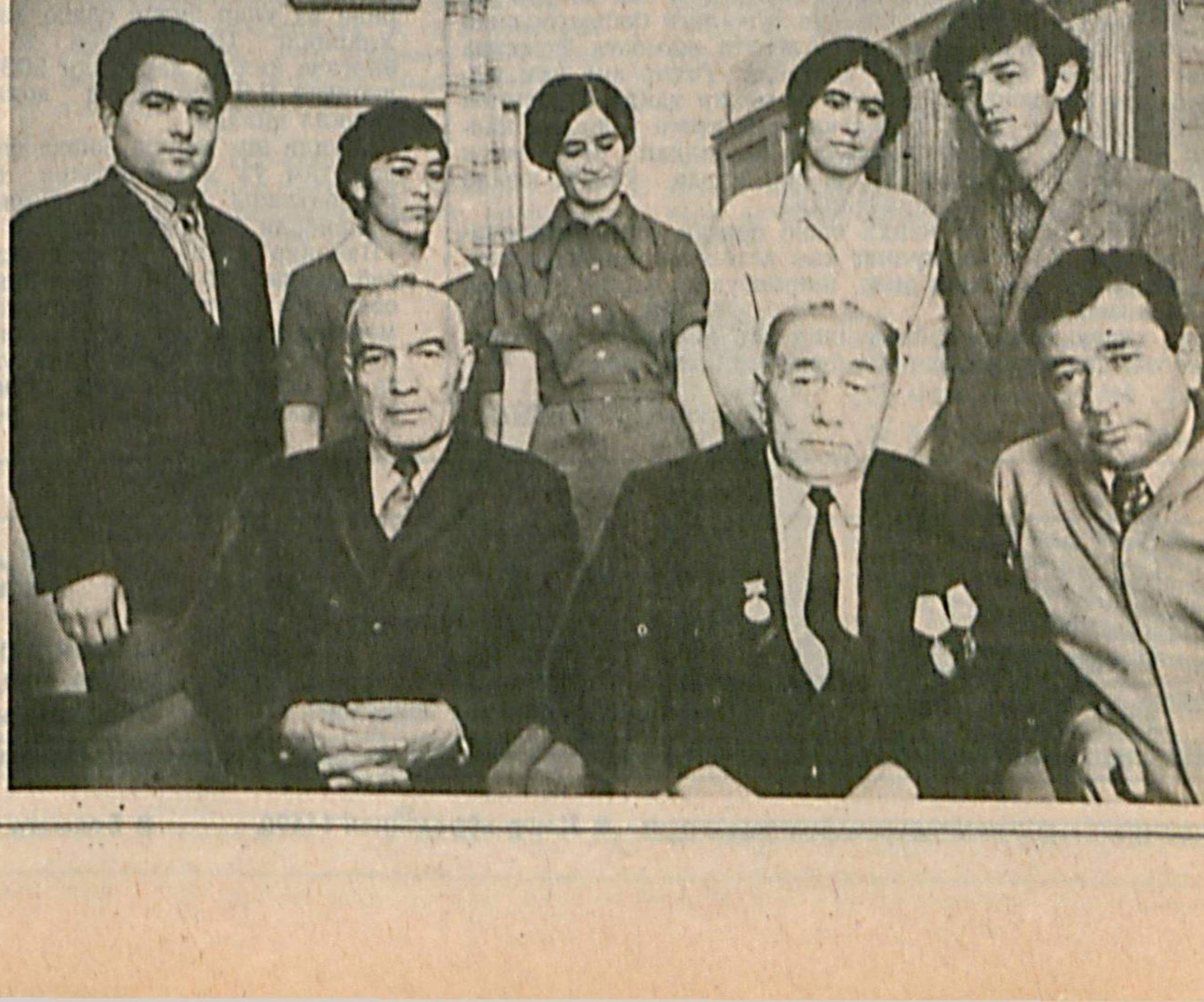

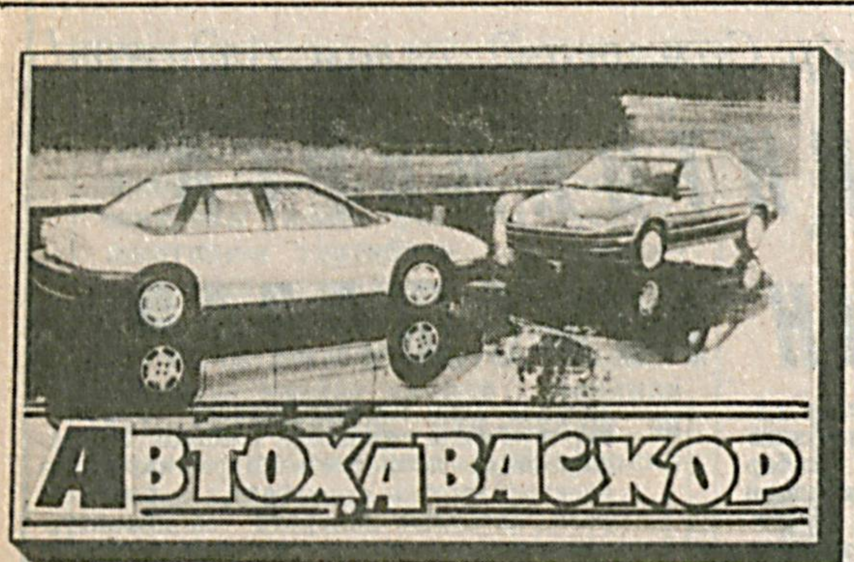

ҚАНДАЙ ЙЎЛ ТУТИШ МУМКИН?

БУГУНГИ кунда инсон ҳаётини автомобилсиз тасаввур қилиш қийин. Автомобиль ҳаракат воситаси бўлиши билан бир қаторда жамият турмуши фаровонлигининг ўлчови ҳамдир. Ҳозирги оғир иқтисодий шароитга қарамай, автомобиль кўпчилик оилаларда мавжуд. Автомобилларнинг нуқсонларсиз, равон юриб туриши учун зарур бўлган сарф-харажатлар унга эга бўлган оила даромадининг сезиларли қисмини ташкил қилади.

Ёқилғи — энергия манбалари тақчиллиги кескин кўтарилиши ёқилғи учун сарфланадиган харажатларни иложи борича камайтиришни тақозо этади. Бу ҳол автоҳаваскорлар ўртасида турли хил техник ечимларнинг, маслаҳатларнинг, ҳар хил, тарифда келтирилишича юқори натижа берувчи қурилмаларнинг тарқатилишига ва қўлланилишига олиб келади.

Автоҳаваскорлар шу каби муаммоларга дуч келганда қандай йўл тутишлари керак? Ўйлаймизки, қуйидаги фикрлар бу муаммоларни ечишда бир оз бўлса ҳам автоҳаваскорларга йўналиш беради.

Ёқилғи учун сарфланадиган харажатларни камайтириш мақсадида 93 маркали бензин ўрнига 76 маркали бензин ишлатилганда, детонацияни камайтириш бензин октан сонини ошириш мақсадида унга хўжаликда ишлатиладиган нафталин қўшиш фикри автоҳаваскорлар ўртасида кенг тарқалган. Ҳақиқатан ҳам бу усул кўзланган мақсадга олиб келади, бироқ нафталин қўлланилиши цилиндр-поршен гуруҳининг тез емирилишига сабабчи бўлади. Ёниш камерасида қурум йиғилади, яна нафталин қуйқамлари ҳосил бўлади. Бу ҳол таъминлаш системаси қувурлари, қурилмалари каналчаларида ёқилғи тиқилиб қолишига, ёнилғи бакида қуйқам ҳосил бўлишига, бу ҳоллар анча қиммат турадиган двигатель ва таъминлаш системасини тўла таъмирланишига олиб келади.

Яна бир усул бор. Бу двигатель ёниш камерасига содда қурилмалар ёрдамида сув пуркаш йўлидир. Бу усул билан ҳам бензин октан сонининг оширилишига, детонацияни камайтиришга эришиш мумкин. Бироқ двигатель тўла қувватни таъминлаб бера олмайди. Ёниш камерасида сув буғлари қурум ҳосил қилиб, цилиндр-поршен групписининг емирилишини тезлаштиради. Двигателни тез ишдан чиқариб, тўла таъмирлаш зарурияти юзага чиқади. Эҳтиёт қисмлари тақчил бўлган ҳозирги мураккаб шароитда сарф-харажатларни ошириб юборади.

Кейинги пайтларда турли ихтирочилар, кооператорлар томонидан тайёрланган, ёнилғи сарфини камайтирадиган қурилмалар эҳтиёт қисмлар билан савдо қилувчи шахобча пештахталари устида тез-тез пайдо бўлиб турибди.

Кўринишидан содда бўлган қурилмалар, тарифида келтирилишича, автомашинага ўрнатилганда юқори кўрсаткичлар беради, ёқилғи сарфи бир қанча фоиз камаяди, атроф-муҳитга чиқадиган заҳарли газлар миқдори ҳам бир қанча фоизга камаяди. Бундай қурилмаларни олиб, автомашинага ўрнатишга шошилманг! Автомобиль яратилганига бир аср бўлди. Бу катта давр ичида дунёдаги ихтирочилар, конструкторлар томонидан олиб борилган ишлар натижасида автомобилнинг мукаммал конструкциясига эришилди. Қисқа қилиб айтганда, автомобиль яратишда ихтироларнинг шарбати йиғиб олиб яратилган.

Бир парча темир ёки соддагина қурилма ёрдамида ёнилғи сарфини, заҳарли газлар миқдорини бир неча фоизга камайтиришга эришишга ишониш қийин.

Ҳозирги даврда дунёдаги етук автомобиль фирмалари ёнилғи сарфини атиги 1-2 фоизга камайтириш учун турли электрон асбоблар, микропроцессорларни тадбиқ этишмоқда. Бунинг учун жуда катта капитал маблағлар сарфланмоқда. Ёқилғи сарфини 1-2 фоиз камайтиришга шундай катта маблағлар сарфлаган фирмалар ёқилғи сарфини 20-30 фоиз камайтирадиган содда қурилмалар қўллаш мумкинлигидан бехабар эканликларига ишониш ноўрин. Ёқилғи сарфини камайтирадиган содда қурилмалар аллақачон синалган ва синов натижалари қониқарли бўлмагани учун автомобиль саноатида қўлланилмаган.

Нурилла ТЎХТАМИШЕВ.

** Касби корим—ифтихорим*

ҲАЙДОВЧИЛАР СУЛОЛАСИ

ТОҲИР ака 40 йил қўли рулда, кўзи йўлда бўлган ҳайдовчилардан. У ўтган давр ичида миллионер-ҳайдовчи сифатида минг-минглаб йўловчилар узоғини яқин қилгани-ю, бирор марта ҳам йўл бахтсизликларига учрамай, бахтиёр ҳайдовчи сифатида фахрийликка чиқди.

У узоқ йиллар 5-автохўжаликда автобус бошқариб, шаҳарлик йўловчиларга хизмат қилди.

Кейинчалик Тошкент шаҳар қурилиш бош бошқармаларига қарашли автобусларда ишчи-хизматчиларни ишларига олиб бориш, олиб келиш каби юмушларни бажарди.

У ўзи юмшоқ ва кўнгилчан киши бўлганидан доимо йўловчилар олқишига сазовор бўлди. Машинани аъло даражада тутгани, уни миридан сиригача ўзи пухта билганидан уни узоқ йиллар капитал таъмирлашга топширмасди.

Тоҳир ака Носиров 1-тоифа ҳайдовчи. У ёшларга устозлик ҳам қилган (ўқув машиналарида).

— Мен кўпчилик ёшларнинг машина бошқаришини кўриб афсусланаман. Негаки, машина бошқаришни чала-чулпа ўрганиб оладилар-да, унинг бирор ери бузилиб қолса, ақллари етмайди. Машинани қийнаб юборадилар. Машина бошқарадиган одам аввал унинг ички оламини чуқур ўрганиб олиши керак, — дейди Тоҳир ака Носиров биз билан суҳбатда.

Тоҳир аканинг укаси Тоир Носиров ҳам ака изидан бориб 28 йилдан бери Тошкент сув хўжалиги бошқармасида ҳайдовчилик қилиб келмоқда. Албатта жамоага ёқсагина киши бир ерда сурункасига ишлайди. Тоҳир ака ҳам жамоа билан тил топишиб келаётган моҳир ҳайдовчи, жамоа жонкуярларидан бири. Тоҳир аканинг катта ўғли ота касбини ардоқлаб, 1-автокорхонада 22 йилдан бери такси ҳайдовчиси бўлиб ишлайди. У бир кунда ўнлаб, юзлаб кишиларнинг узоғини яқин қилади.

Бугунги кунда йўл нархи ошиб борган сари ҳайдовчиларнинг ҳам, йўловчиларнинг ҳам асаблари таранглашган. Шунинг учун ҳайдовчи оғир, ширинсухан, ҳалол бўлмаса иш юришмайди.

Биз ҳикоя қилган ҳайдовчилар ҳар қандай муаммоларни енгиб, давлат режаларини бажариб келишмоқда.

Саъдулла СУЛТОНОВ.

АЖОЙИБ ИХТИРО

АВТОМАШИНА эгалари машина пайдо бўлганидан бери ўғрилардан безор. Шу кунгача қандай чораларни ўйлаб топишмади, дейсиз: машиналарини махсус қулфлар орқали беркитдилар, текканда жаранглайдиган айёр қўнғироқ (сигнализация) асбоблардан фойдаланиб кўрдилар, электрли дистанцион қурилмалар қўйиб кўрдилар. Аммо кутилган натижалар эса қониқарсиз бўлиб чиқаверди... Ҳатто баъзилар машина ичидаги радиоприёмникни баландлатиб ташлаб кетдилар ҳам. Кўзланган мақсадга эришилмади. Шведлар машина ичида қимматбаҳо мол-мулкларини, ўзларига керакли ҳужжатларни ва бошқа буюмларини қолдирмаслик оқибатида ҳам машина ўғирланмайди, деб ўйлагандилар. Қаёқда, фойдаси бўлмади. Машина ўғриларидан эҳтиёт бўлиш муаммолари барибир муаммо бўлиб қолаверди.

Мальма шаҳрининг автомобиль ярмаркасида шведлар машина ўғрилари устидан фақат ғалаба қозониши мумкин бўлган ажойиб ихтиро яратдилар. Юхан Русенлунд жудаям оддий бўлган бир усул ўйлаб топди: машинани рулсиз бошқариш мумкин эмас, демак... Демак, тўрт ғилдиракли «дўстини» истаган жойда қолдириб, ҳайдовчи машина рулини ўзи билан олволса бас. Замонавий машиналарнинг рулларини қайтадан ўрнатиш мумкин, яъни руль вали (учта катта бўлмаган металл ўзакчаси (штифт) билан таъминланган) рул чамбарагининг тутқичи билан мустаҳкамланади. Бу металл ўзакчаси (штифт) ўғирликка қарши бўлган янги қурилманинг «калити» ҳисобланади. Унинг сири эса ёлғиз ўзингизга аён бўлади. Яъни жойлашувига мослашган. Машина ўғрилари тўппа-тўғри руль чамбарагининг ички қисм томонидаги ўйиқ жойига яқинлашиб, кўрсаларки, руль — «боғланган». Бошқача қилиб айтганда, машина ўғриси ҳатто ўзининг махсус руль очқичи билан ҳам машинани жойидан жилдира олмайди.

Савол туғилади: мабодо бу махсус қурилмали руль юқори тезликда кетаётганда ўрнидан чиқиб кетмайдими? «Йўқ, — деб жавоб беради Юхан Русенлунд. — Руль чамбараги пружина занжирига қаттиқ жипслаштирилган бўлади».

Абдусаттор КАРИМОВ.

Американинг машҳур «Женерал Моторс» корпорацияси ишлаб чиқараётган «Сатурн» автомобили мана шундай тайёрланади. Ҳадемай, бизда ҳам шундай автозаводлар очилишига умид боғласа бўлади.

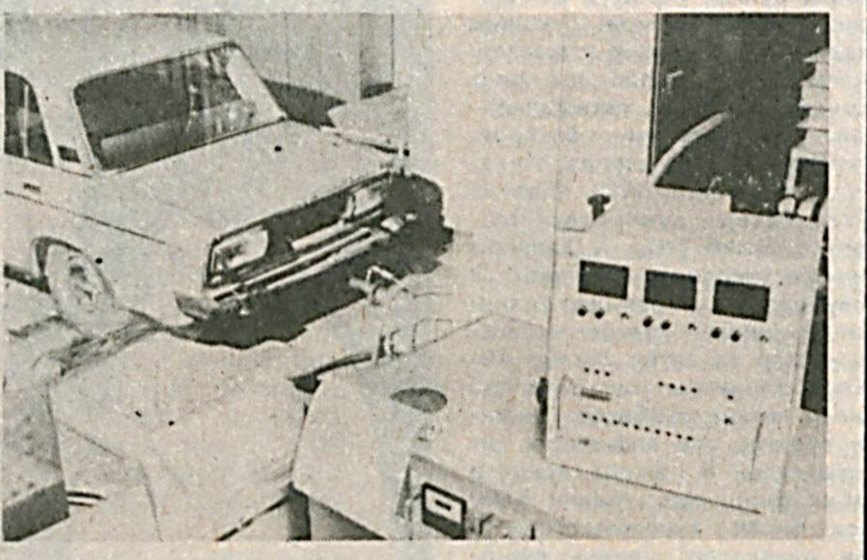

Кўпчилик автомашина тузатиш устахоналаримиз аста-секин ривожланиш сари юз тутмоқда.

Автомобиль яратиш қийин, унинг савдодаги нархини аниқлаш эса ундан қийин. Машинаси тушмагур арзон эмас-да!

Машиналарни «машиналар» тузатади-да.

Андрей Пишненко суратлари.

** Отчопардаги бозорда*

НАРХИ ЧАҚМАЙДИМИ?

Ҳа, бозор иқтисодиёти туфайли автомашиналарнинг нархлари ҳам ўз обрў ва ўз мавқеларига эга бўлмоқда. Куни кеча аравага ўхшаб, тақирлаб юрган машиналаримиз аввалгидек сув текин эмас, бугунги кунда анча қимматлашди. Одамлар айтиши мумкин; 1 тийинлик гугурт нега 1 сўм 20 тийин бўлди, деб. Тўғри-да, авваллари қимматга олиб, арзонга сотар эдик. Энди-чи? Йўқ, бундан буён ҳар бир маҳсулотнинг ўз нархинавоси, қадри-қиммати ҳам бўлиши керак-да. Ахир арзон нарсада қадр бўладими?

Аммо шуни ҳам унутмангки, автомашина қачон велосипед нархида бўларкин, деб кутиш вақти ўтди. Машина қимирлаганга, «қир ошаман» деганга албатта зарур. Тайёр машинасиз икки оворали ишингизни бир оворада битириш мушкул. Аввалгидек туя, от, эшак «транспорт»ларидан унумли фойдаланиш эса афсуски, ҳозирги жадал суръатларда ўсаётган иқтисодиётимиз талабларига тўғри келмай қолди.

Марҳамат, Отчопардаги машина бозорига тушинг-да, дидингизга ёққан автомашиналарни танлаб-танлаб, сотиб олаверинг. Яп-янги «Урал» мотоциклини 50 мингга, «Иж» мотоциклини 25—40 минг, уч йил «қир ошган» «Запорожец»ни 60—80 минг, ўн йил «учиб юрган» «Жигули»ни — 100 минг, беш йил даврон сурган «Москвич»ни 80—120 минг, ўқдай учқур «Ява»нинг комплект ғилдиракларини 1,5 минг, поршенини 2,5 минг, яп-янги тирсакли валини 5—6 минг сўмлар атрофида сотиб олишингиз мумкин. Бозорнинг ўз одатий ҳол — савдоси бўлади. Бу ёғи омадингизга боғлиқ. Мабодо, «Волга» трамблери керак бўлса, 1 минг сўмдан 1,3 минг сўмгача сотиб олишингиз мумкин. Комплект шамчаларини 250—300 сўмдан, карбюраторини 3 мингдан 3,5 минг сўмгача, вентилятор қайиши 100 сўм, цилиндр сцеплениясини 500 сўм, резинасини 3 мингдан 4 минг сўмгача сотиб олиш мумкин.

Ҳа, автомашиналаримиз барибир қиммат эмас, чунки автомобиль, ёқилғи нархлари бундан буён ҳам ошса ошадики, пасайиши даргумон. Пулингиз чўнтагингизда озроқ бўлса ҳам, машинангиз созроқ бўлгани дуруст. Ҳар қалай, машинадек ақлли дастёр тополмасангиз керагов!

Латиф ЗАМОН.

БОШҚАРИШ СИРЛАРИ

ЭШИТГАН бўлсангиз керак, кўпинча кўпни кўрган одамлар: «Ҳар бир автомобиль ҳайдовчиси ҳаётда ўзини қандай тутса, машинани ҳам шундай бошқаради» деб ўйлашади. Ҳайдовчи бу гапнинг асл маъносига қандай ёндошар экан? Албатта бу гапдан ҳайдовчининг рулда ўтириши ва ҳатти-ҳаракати унинг шахсиятига бевосита боғлиқ ва автомобиль бошқарганда унинг тимсоли кўзгудек ёрқин аён бўлади...

Агарда баъзи бир автомобиль эгалари уни бошқариш туфайли хулқ-атворидаги нуқсонлари сезилиб турар экан, демак кўпчилик учун машина бошқаришдаги ҳатти-ҳаракат яхши фазилату хислатларини илдамлаштириш учун сабоқ мактаби бўлиши мумкин экан-да?!

Автомобилни бошқариш — бу машинани бизга кўринмаган ва сезилмаган баҳайбат кучидан фойдаланиб, уни худди бебош отни ўзимизга мойил қилгандек, усталик билан бўйсундириш ва машина бошқарилаётганда ҳар бир тасодифий шарт-шароитда зудлик билан чора-тадбир кўриб, аниқ ва тўғри йўл танлаш даркор! Агарда ана шу хислатлар жам бўлса, ўша одам автомобиль ҳайдаши жуда ҳам ўринли бўлади. Бундай машина ҳайдовчи йўл босганда ҳар қандай тасодифий ҳолатдан эпчиллик билан чиқишнинг уддасидан чиқади. Ундан ташқари автомобиль бошқарувчининг сўзи пардали, ташқи қиёфаси кўркам, дили ишончли бўлсин. Акс ҳолда, унинг ёмон ҳатти-ҳаракати ва салбий хислатлари бошқа машина бошқарувчи ва йўловчиларнинг дилини нохуш қилади, акс-садо беради. Бундай нохуш ҳолатлар ва камчиликлар бизнинг тезюрар турмушимиз тарзида кўплаб учраб туради.

Мана шунинг учун ҳам «Автомобиль бошқариш сирлари» тўғрисидаги суҳбат ва дарсларимизда Сиз, азиз автомобиль ишқибозларининг машинани бошқариш борасида билим ва тажрибаларини кенгайтириш учун йўл-йўриқларимизни ҳикоя қилиб борамиз. Бунинг натижасида Сиз, азизлар автомобилни мухтасар бошқариш бўйича аниқ маслаҳатлар оласиз, бу эса автомобиль воситасида содир бўлаётган талафотларни, нохуш ҳолатларни камайтиради, деган умиддамиз.

** Хориждаги иқтисодиёт*

ТАДБИРКОРЛАР

ҲОЗИРДА Американинг энг йирик «Гейтуэй 2000», «Пайонир пайп», «Оллсон», «РХС» ва бошқа компаниялари ўзларининг маҳсулотлари билан Американинг қишлоқларидаги иқтисодий қийинчиликларни бартараф этишда катта ўрин тутмоқдалар.

Масалан: «Гейтуэй 2000» компаниясини олайлик. Бундан беш йил илгари бу компания тузилганда атиги икки киши иш бошлаган эди. Ҳозир улар 56858 кишига иш жойи ҳозирлашган, йилига ишчиларнинг сони 23 кишига оша бошлаган. Фирма компьютерлар ишлаб чиқаради ва улар билан савдо қилади. Уларнинг 1985 йилдан то 1989 йилгача қилган даромади 563 миллиондан 9,6 миллиард долларни ташкил қилади.

Худди шу тариқа бошқа фирмалар ҳам ўз маҳсулотлари билан рақобатлаша оладилар. Йирик ва тажрибали компаниялардан бири «Пайонир пайп» компанияси ҳисобланади. Фирма ўз ишини ер ости сим тортилган қувурларини монтаж қилишдан бошлаган. Кейин шу тариқа катта-катта уйларга ер ости қувурларини ўтказиш учун шартнома тузиб, бу фирманинг келажаги янаям порлоқ бўлиб қолди. Бу компаниянинг раҳбари — тажрибали ишбилармон Дейв Арчердир. Фирма 1985 йилдан то 1990 йилга қадар қилган даромади 500000 доллардан то 16 миллион долларгача ошган. Дейв Арчер, унинг тажрибали ишчилари ва менежерлари ҳар хил ишни бажаришларига қодир эканини очиқ-ойдин таъкидлайди. Яширмаслик керакки, районнинг ўзида худди шу ишларни бажарадиган компаниялар етарли, аммо «Пайонир пайп» фирмаси сингари ишларни аъло даражада бажарадиган компаниялар топилмаса керак.

Америка барча саноатидаги фирмалари ўзларида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлари билан рақобатлаша оладилар.

Бунинг сири нимада? Малакали, тажрибали, тадбиркор ишбилармонлар фирмаси ўзларининг маҳсулотлари билан ҳар қандай қийинчиликларни енгиб бўлиб, энди росмана маҳсулотларни тарғиб қилишни ҳам қотиряптилар. Улар кундан-кунга янги-янги маҳсулотлар турларини ишлаб чиқармоқдалар.

Ҳар қандай шароитда ҳам компаниялар бир-бири билан рақобатлашувига битта ва умумий сабаб бор: улар ўз бозорларини яратмоқчилар.

Фотима ОТАХОНОВА.

⊙ Саҳифа Тошкент Автомобиллар ва йўллар институтининг автомобиллар кафедраси профессори Худойберган МАМАТОВ таҳрири остида тайёрланди.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

23 ОКТЯБРЬ соат 18.00 да
24, 25 ОКТЯБРЬ соат 14.00 ва 18.00 да

БИРГА БУЛСАК ОЛАМ ГУЛИСТОН

Ўзбекистон пойтахти касаба уюшмалари мукофотининг биринчи совриндорларининг концерти

Ғиёс Бойтоев, Обид Асомов, «Ялла» ансамбли

ЯНГИ ҚЎШИҚ ВА ҲАЗИЛ КЕЧАСИГА ТАКЛИФ ЭТАДИЛАР.

Жамоа бўлиб келишга буюртмалар қабул қилинмоқда. Мурожаат учун телефонлар: 56-76-97, 56-85-76. Чипталар Халқлар дўстлиги саройи кассасида ҳар куни соат 11 дан сотилмоқда.

«ЕКАТЕРИНБУРГ» КОНЦЕРНИ

Мева-озиқ маҳсулотларини, жумладан жем, повидло, мураббо ва виноларни сотиб олади. Уларни бартер усулида металларга айирбошлашимиз ҳам мумкин.

Бизлар билан ҳамкорлик қилиш ниятида бўлган ташкилотлар ва хусусий шахсларни соат 10 дан 18 гача (34—32) 22-85-77 телефонига қўнғироқ қилишларини сўраймиз.

Ўздунробита

БИЗДА ИШЛАШНИ ИСТАЙСИЗМИ!

«Уздунробита» — шундай номланувчи ўзбек — америка қўшма корхонаси Ўзбекистонда ҳаракатдаги телефонлар воситасида СОТ услубидаги алоқа хизматини жорий этиш билан шуғулланади. Бизнинг корхонамизга мижозлар ва мувофиқлаштириш марказига турли хизматлар кўрсатиш учун йигит ва қизлар керак.

Бизда хизмат қилиш ниятини билдирганлар олий маълумотли бўлиши, инглиз, рус ва ўзбек тилларида сўзлашиш ва ёзиш малакасига эга бўлишлари лозим. Ёшлари 20—28 атрофида ва яхши инсоний сифатлари бўлса нур устига нур. Биз эса ўз навбатида соғлом ижодий муҳит ва яхши маош билан таъминлаш юзасидан кафолат берамиз.

Шундай қилиб қизиққанлар ўз ёнларида маълумоти ҳақидаги ҳужжат ва паспортни олиб, суҳбатлашиш учун келишлари мумкин.

Биз Сизларни 28 сентябрдан 1 октябрга қадар соат 9.00 дан 17.00 гача қуйидаги манзилда кутамиз:

Тошкент — 19, Себзор даҳаси, 19-алоқа бўлими, Телефонлар: 44-32-08, 40-27-69, 40-26-68.

ТАЛАБАЛАР ДИҚҚАТИГА!

Биз сизларга қуйидаги курс ишларини бажаришга ёрдам берамиз:

— машина деталлари бўйича курс ишлари (лойиҳаларни);

— материаллар қаршилигидан курс ишларни;

— машинасозлик чизмачилигидан ва чизма геометриядан чертеж альбомларини тайёрлаб берамиз.

58-77-74 телефонига соат 19.00 дан мурожаат қилишингиз мумкин.

СОТИЛАДИ

● Калинин даҳасида жойлашган 2 хонали кооператив уй сотилади. Телефон: 90-12-26.

⊙ 25 миллиметрли чоксиз қувурлар сотилади. Телефон: 90-02-54.

БУЮРТМАЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБААЧИЛИК КОНЦЕРНИ

Босма маҳсулотларнинг қуйидаги турлари бўйича шошилинч ва оддий буюртмаларни

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

— юмшоқ муқовали китоблар, брошюраларнинг ҳажми 384 қоғоздан ошмаслиги керак, формати $84\times108^{1/32}$, $70\times108^{1/32}$, $84\times108^{1/16}$, $70\times108^{1/16}$;

— рангли буклетлар, проспектлар, болалар учун мўлжалланган юмшоқ муқовали китобчалар, ёрлиқ (этикетка)лар, открыткалар ва босма маҳсулотларнинг бошқа турлари. Қоғоз формати 60×45 дан 90Х120 см. гача;

— рангли бўёқда бажарилган деворбоп гул қоғозлар ва текстуралар;

— буюртмачининг картонидан ясалган рангли қутичалар;

Сизнинг қоғозингиз ва бизнинг меҳнатимиз эвазига юқори сифатли бажарилган буюртмаларга эга бўласиз!

Қоғоз ёки босма материалларни топишда қийналсангиз, хотиржам бўлинг, Сизга уни биржа орқали харид қилишга ёрдам берамиз.

Босма маҳсулотларнинг тайёрланиш муддати қуйидагича:

тайёр матрица ва позитивлардан — 1 ойгача,
асл нусхадан, яъни оригиналдан — 2 ойгача.

Клише, шильда, бланк, канцелярия дафтарлари концерн қоғозидан чекланмаган миқдорда тайёрлаб берилади.

Мурожаат қилиш учун манзилгоҳ: 700083, Тошкент шаҳри, «Правда» газетаси кўчаси, 41-уй.

Телефонлар: 33-80-07, 33-84-78, 33-90-50, 32-55-31.

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона —32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.50. ⊙ Буюртма Г—345 ■ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10